

II. aastakäik

Nr. 7

Juuli 1925

Eesti Lauljate Liidu

Muusikaleht

Jlmub kord kuus

Tallinn

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Ilmub kord kuus. — Vastutav ja tegev toimetaja: Anton Kasemets. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Müürivahe tän. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri „Muusikaleht“.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas 500 m., poolaastas 250 m. Üksik number ühes noodilisaga 50 m.

Sisu: Meie koorilaulu praegune seisukord. — A. Kasemets. Konstantin Tüرنpu 60-ne aastane (pildiga). — A. Kasemets. Mõnda laulu minevikust Läänemaal. — H. S-nn. — Tänavused laulupeod ja laulu-päevad (piltidega). Kirjavastused. Pildid: K. Tüرنpu. Kaks pilti Läänemaa III. laulupeost. Türi I. muusikapäev. J. Karheiding. K. Tuvike.

Meie koorilaulu praegune seisukord.

A. Kasemetsa poolt koorijuhtide päeval, 15. juunil ettekantud referaadi kokkuvõte.

(Järg 1.)

Ainult nende eelduste juures suudab koorijuht koondada enda ümber muusikalisi lauljaid, suudab arendada neid ja sulatada need ühiseks hääleliselt kõlavaks, harmooniliselt puhtaks ja muusikaliselt paenduvaks, peeneks ja tundeliseks vokaalinstrumentiks — laulukooriks. Ja ainult nende eelduste juures saab koorijuht arendada koorilaulu tõsiseks kunstiks.

On loomulik, et leidub meil sellaseid ideaalseid koorijuhte koguni vähe. On ju meil täieliku eriharidusega muusikamehi ainult mõnikümmend ja ka need vähesed pole kõik koorijuhid.

Rõhuv enamus meie koorijuhtidest on seega ainult asjaarmastajad, kes on omanud endale ühel või teisel teel mõningad, sageli ainult elementaarsed, muusikalised teadmised.

Nii olid viimase ülemaalse laulupeo andmete järele meie laulukooride juhatajateks:

- 41 elukutselist muusikameest,
- 36 köstrit,
- 246 õpetajat,
- 18 riigi- ja omavalits. ametnikku,
- 15 käsitöölisi,
- 43 põllutöölisi ja
- 60 teadmata elukutsega.

Sellest jaotusest näeme, et meie koorijuhtidest on vaevalt 10% eriharidusega muusikud, kes suuremalt jaolt asuvad lin-

nades. Ülejäänud 95%, peaaesjalikult maa koorijuhid, on kõik asjaarmastajad, kes tegetsevad koorijuhtidena ainult oma igapäevase elukutse kõrval. Viimastest torkab silma eriti õpetajate rohkus: üle poole kõigist koorijuhtidest. See on ka loomulik, sest on ju paljudes kohtades õpetaja ainus inimene, kel olemas mõnesugused koorijuhatamiseks vajalikud eelteadmised.

Peab kohe tähendama, et nende asjaarmastajate keskel leiduvad mitmedki andekad ja tublid koorijuhid, kes oma muusikalisi teadmisi kas enesetäiendamise või mõnel muul teel on ajajooksul viinud võrdlemisi heale järjele ja pikemaajalise praktikaga omanud hea vilumuse kooriaparaadi edukaks juhtimiseks. Sellaseid koorijuhte võib leida kõige sagedamini õpetajate ja osalt ka köstrite seast, harvem teiste elukutsetega asjaarmastajate hulgast. Niisuguste koorijuhtide kasvatatud laulukoorid seisavad oma muusikalise võime ja sisemise distsipliini poolest tuntavalt kõrgemal meie koorilaulu keskmisest tasapinnast.

Viimase ülemaalse laulupeo eelproovi-del oli mul võimalus veenduda, et sellaseid laulukoore ja koorijuhte leidub kõigis maakondades, ühes vähem teises rohkem. Nende laulukooride sihikindel edenemine on kindel ja sellepärast ei tee nende saatus meile muret.

Kuid need on ikkagi ainult üksikud koorid, kel on õnn niisuguseid andekaid juhatajaid omaks nimetada. Kaugelt suurem osa koore peavad aga leppima juhatajatega, kelle anded, teadmised ja oskused ei vasta kaugeltki nendele suurtele nõuetele, mis hädatarvilikud laulukoori kunstipäraseks kasvatamiseks ja arendamiseks, — peavad leppima sel lihtsal põhjusel, et kohapeal pole teist paremate eeldustega juhatajat.

Niisugused juhatajad töötavad küll täielise andumusega ja tõsise armastusega oma ülesannete vastu, kuid vaatamata sellele, jäävad nende töö tulemused puudulikkudeks ja kunsti seisukohalt ebanäärasteks sel lihtsal põhjusel, et nende muusikalised teadmised ei vasta ülesannete suurusele.

Korralikkude muusikaliste teadmiste puudumisel ei suuda sellane koorijuht tungida õpitava laulu stiili, vormi ja puhtmuusikalistesse peensustesse, neid koorile üleanda ja ettekandes väljendada. Ta on täiesti rahuldatud, kui saab lauljatele hääled nii kätte õpetada, et laul kokkulaulmisel ei lähe enam segamini.

Isegi taktilöömine, milleks koorijuhatamist sageli peetaksegi, sünnitab paljudele koorijuhtidele suuri raskusi.

Nägin ühel laulupeo eelproovil koori, mis koosnes võrdlemisi headest, kogenenud ja suures enamuses nooditundjatest lauljatest — insineridest, ametnikkudest ja meistritest, — ja sellepärast vokaalselt päris kõlavalt laulis. Takti, rütmi ja muusikalise tõlgitsemise suhtes oli aga see laul äärmiselt vilets, sest juhatus ei olnud see lauljate kogu, kui koor, sugugi saanud, lga laulja vaatas üksisilmi noodiraamatusse ja laulis täiesti omaette, ilma et ta oleks pööranud vähematki tähelepanu sellele, mis teised laulavad ja mis teeb või tahab juhataja. Viimast polnud ka vajagi, sest juhataja vaatas ise samuti üksisilmi vasakus käes olévasse noodiraamatusse ja tegi samal ajal parema käega äärmiselt abituud liigutusi, millel polnud vähematki ühist ei selle taktiga, milles laul oli kirjutatud, ei ka taktilöömisega kui niisugusega üldse.

Analoogilisi pilte võis näha kõigil eelproovidel õige rohkel määral, mis tõendab, et meil on niisuguseid nõrku koorijuhte kaunis palju.

On selge, et sellaste juhatajate juhatusel ei saa ega või ükski laulukoor edeneda ega vähegi kunstinõuetele vastavaks areneda. Sest kui juhatajal puudub sisemine kontakt

iga lauljaga üksikult ja kooriga tervikuna, kui koorijuhataja ei suuda hingeliselt läbielada ja sisemiselt läbitunda helitöö muusikalist sügavust ning kunstilisi peensusi ja neid sõnade, shestide ja miimika abil sisendada oma lauljatele, oma koorile, siis ei ole ta oma koorile juhataja, muusikaline autoriteet, vaid paremal puhul ainult mehaaniline taktilööja, kelle miimika ei elusta ja shest ei kisu kaasa.

Ärgu võetagu neid sõnu halvaks-paneva etteheitena või pahatahtlilise arvustusena. Ma hindan väga kõrgelt nende aatelite inimeste töötahet, hoolt ja armastust, millega nad oma väheste teadmiste ja oskuste juures püüavad meie rahva laulukultuuri tõstmiseks kaasa aidata, samuti tunnistan, et sellel tööil on omad väärtuslikud tulemused, mida ei saa jätta arvesse võtmata, ja sellepärast olen kaugel igast niisugusest halvaks-panevast etteheitest või süüdistusest. Kuid neist vaikida ei saa ja ei või meie ometi, kui me tahame saada selget ülevaadet meie koorilaulu tõelisest seisukorrast, selle vigadest, puudustest ja takistustest ning leida abinõusid ja teid nende kõrvaldamiseks.

Sest kui sageli on olnud näha, kuis head ja arenenud koorid hakkavad kiratsema ja tagurpidi minema, kui juhataja kohalt lahkub andekas mees ja asemele astub nõrgem. Ehk kui sageli ei ole koorid, mis viletsa juhataja juhatusel ei teinud aastate jooksul vähemaidki edusamme, lõonud õitsele, kui juhatus võtab oma kätte mees, kelle teadmised, anne ja oskus on head.

Väga tihti kuuleb maa koorijuhtide suust kurtmisi, et kooris puuduvad head lauljad, et ümbruses on mõnigi ilusa häälega neiu või tüsed bassiga noormees, kuid koori laulma ei tule, et harjutustel käiakse korralt ja puudutakse sageli, et koori tullakse mitte niipalju laulu enese, kui mitmesuguste kaudsete põhjuste pärast, et lauljate vahel valitsevad omavahelised hõõrumised ja väiklased intrigeerimised, mis takistavad koori rahulikku edenemist.

On ju tõsi, et maal on olemas mitmedki raskused ja takistused, mis linnakooriga vähem tunnevad, näiteks maakaugus ja ajannappus kiirel tööajal, kuid need ei ole kaugeltki nii olulised, kui nad näivad. On ju ka maal mitmedki koorid olemas, kus lauljad käivad kaugel maa ja nabi aja peale vaatamata väga korralikult koos ja kus ümbruskonna head lauljad ei hoia endid sugugi koorist eemale. Sellepärast tundub mulle, et ka

siin on juhataja nõrkus tähtsamaks põhjuseks. Sest on juhataja nõrk, siis puudub tal tarviline julgus ja autoriteet kindla distsipliini loomiseks koori, mis hoiaks ära põhjuse ta puudumised, sagedased hiljaksjäämised ja muud takistavad halbtused.

Linna paremates koorides, kus juhatajateks autoriteetsed muusikamehed, on sellane täpne distsipliin esimeseks nõudeks. On harjutuse algus määratud teatud kellaja peale kindlaks, siis algab see ka täpselt nimetatud kellaajal. Seda teab iga laulja ja ei mõtlegi hiljaksjäämise peale.

Sagedased hiljaksjäämised ja puudumised halvavad koori tegevust palju enam, kui seda tihti teatakse arvata, eriti siis, kui koor on väike ja nõrk, kus iga üksiku laulja puudumine märgatav. See võtab viimaks ka korralikkudelt lauljatelt tahtmise kaasa laulda ja need jäävad pikapeale koorist eemale. Niisugune koor ei saa ilmiski edeneda ja sellepärast ei taha ka ümbruskonna paremad lauljad sellest osa võtta.

Selle tagajärjel jäävad koorid väikeseks ja nõrgaks, nii kui seda suurema osa kooride juures näeme.

Kuigi laulukoori suurus isenesest veel ei ole koori headuse ja võimiste määraja ja väike, kuid hästi distsiplineeritud ja korralikult arendatud häälematerjaliga laulukoor võib märksa paremini laulda, kui suur, kuid

distsiplineerimatu ja viimistlematu koor, on meie laulukooride enamuse üldiselt madala kunstilise tasapinna juures ka sellel asjaolul võrdlemisi suur tähtsus. Sest väikeses kooris lööb iga häälekaredus, kindlusetus ja ebapuhtus selgesti välja ja rikub laulu ilhlust ja ilu, kuna see suuremas kogus varju jääks. Samuti on üldiselt tuntud see nähtus, et kui sellases väikeses kooris ükskaks paremat lauljat harjutusele ei ilmu, siis terve harjutus just kui kaduma läheb: üksikud häälerühmad on nagu arad ja kokkulaul ei taha kuidagi sobida.

Hea juhataja juhatusel hästi arendatud ja korralikult distsiplineeritud kooris ei tule seda kunagi ette: seal on iga üksik laulja tarviliselt iseseisvaks arendatud ja mõne laulja puudumine harjutusest ei saa seal saatuslikuks. Pealegi ei tule sellastel kooridel kunagi lauljate puuduse üle kurta, sest heasse koori tulevad lauljad heal meel ja iga hea laulja loeb endale austavaks niisuguses kooris kaasalaulmise.

Nii näeme siis, et laulukoori arenemine ja edu oleneb suurel määral koorijuhataja isikust, andest, teadmistest ja oskustest, ja teame, järjekult, ka, kust meil tuleb kõigepealt viga otsida, kui meie koor ei taha tarviliselt edeneda ja areneda, kui meie töö soovitavaid tulemusi ei anna.

(Järgneb.)

Konstantin Tärnpu 60-aastane.

A. Kasemets.

1. augustil pühitseb tuntud koorijuht, helilooja ja Lauljate Liidu nõukogu liige ning juhatuse esimees Konstantin Tärnpu oma 60-dat sünnipäeva. Selle tähtsa aupäeva puhul olgu lubatud lugejaid lühidalt tutvustada lugupeetud jubilaari tööriikka eluga.

Konstantin Tärnpu sündis 1. augustil 1865. a. Klooga mõisas, Harjumaal, kus ta isa oli mõldriks. Isa oli suur laulu armastaja ja pärandas selle armastuse ka oma pojale. Esimeseks mänguriistaks oli väikesel Konstantinil viiul, mida juba lapsena mängima õppis. 7-aastaselt saadeti ta Sauve külakooli, kus sealse kooliõpetaja juhatusel, kes oli märganud oma väikese õpilase häid muusikalisi andeid, hakkas orelimängu õppima. Suure usinusega tööd tehes edenes ta nii, et võis juba järgmisel aastal, s. o. 8-aastase poisikesena, kooli hommikupalvetel koraale mängida. 9-aastaselt saadeti ta Tallinna linna algkooli ja selle lõpetanud, saksa kreiskooli. Siin juhatas ta mitme aasta kestel õpilaste laulukoori. Ühtlasi asutas ta 16-aastasena segakoori nimega „Salme“, millega muu seas andis terve rea kontserte Aleksandri kooli heaks.

Kreiskooli õppetöö kõrval täiendas ta ennast hoolega muusikas, õppides toliaegse Doomkiriku organisti Reineke juhatusel klaveri- ja orelimängu ning muusikateooriat. 1884. a. kreiskooli lõpetanud, võttis oma peale Tallinna Eesti Seltsi „Lootuse“ meeskoori juhatamise ja viis selle lühikese ajaga nii kõrgele tasapinnale, et omas sellega Tartu võidupeol I auhinna.

1886. a. astus ta Peterburi konservatooriumi orel- ja kompositsiooni klassi ja lõpetas selle 1891. aastal. Sõitis selle järele Berliini, et seal ennast eriti veel täiendada koorijuhatuses, mille vastu tundis juba noorena suurt huvi. Koorijuhatuses peensustega tutvunemiseks laulis ta seal mitmes kuulsas kooris kaasa ja omandas sedasi rikkalikud teadmised ja kogemused nimetatud alal, mida hiljem on võinud kasutada heade tagajärgedega.

Kodumaale tagasi tulnud, võttis hra Tärnpu Tallinnas Niguliste kirikus vabanenud organisti koha vastu, missugusel kohal on püsinud seniajani. Ühenduses organisti kohaga võttis ta ka Niguliste lauluseltsi laulukoori juhatamise oma peale ja on sellega üle 30-ne

aasta töötades korduvalt ette kannud kõik tähtsamad koori suurteosed — oratooriumid, messid jne., näit. Beethoveni kuulsa Missa solemnis, J. S. Bachi h-moll messi jne. Viimasega külastas Peterburi, mis oli ühtlasi esimeseks nimetatud helitöö ettekandeks Venemaal.

Niguliste lauluseltsi segakoori kõrval on sama aja kestel juhatanud Tallinna Saksa Meestelaulu seltsi „Liedertafeli“ meeskoori ja sellega suure eduga esinenud peale kodumaa mitmel korral ka väljamaa suurlinnades.

Konstantin Türrpu.

Pühitseb 1. augustil s. a. 60-dat sünnipäeva.

Viimase 30-ne aasta kestel otsekoheselt kohaliku saksa muusika alal tegutsedes võttis Türrpu osa ka eesti muusikaelust. Nii juhatas ta 1894. a. V. ülemaalisel laulupeol ja 1896. a. VI. ülemaalisel laulupeol ja peale selle veel mitmel maakonna laulupeol ühendatud laulukoores.

Käesoleva aastasaaja algul, kui eesti ühiskondlik elu kannatas raske surve all ja eesti seltskonna teadlik osa pidas võitlust oma olemasolu ja õiguste eest, jäi Türrpu küll sellest eemale, kuid juba 1916. aastast peale on tema jälle töötanud meie muusikakultuuri tõstmise alal, vaatamata oma nõrgale tervisele.

Siin tuleks esimesena nimetada Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori, mille juhatajaks ta on selle asutamisest — 1916. a. — peale.

Nii kui varem saksa seltside koorid, on ta ka selle eesti meeskoori viinud kõrgele tasapinnale, mille esinemised on alati pakkunud kaunit muusikalist naudingut ja millega ta on saavutanud suurt edu ka niisugustes kõrge laulukultuuriga maades, kui seda on Soome ja Rootsi.

Teiseks tähtsaks ja meie koorilaulu arenemise alal suureulatuseks teeneks tuleb hra Türrpu viimaseaja tegevusjärgus pidada meie laulukooride organiseerimist Eesti Lauljate Liidu ellukutsumise näol. Teatavasti oli ilmasõda ja sellele järgnev revolutsioon ning Eesti vabadussõda pisanud segi meie lauljate read ja meie rahvalikuma kunstiharu — koorilaulu — hinge vaakuma pannud. Hra Türrpu energilisel algatusel 1921. aastal

asutatud ja 1922. aasta jaanuaris tegevusse asunud Lauljate Liit suutis oma hoogsa tegevusega, eriti aga 1923. aastal korraldatud laulupeoga, lauljate segipaisatud ridu kiiresti koondata ja meie koorilaulu uut elu tuua. Kuigi algataja ei saanud ise raske haiguse pärast laulupeo läbiviimisest osa võtta, oli ta aluse hästi rajanud, mis õigustas teda tulemuste rõõmust täiel määral osasaamiseks. Ja kuni tänapäevani on ta Liidu nõukogu liikmena ja möödunud sügisest peale uuesti juhatuse esimehena Liidu töö juhtimise raskusi väsmatult kannud.

Kõigi selle praktilise muusikatöö kõrval on hra Türrpu ka heliloojana meie muusikaliteratuuri mitme kauni lauluga rikastanud. Eriti nimetamiseväärt on siin asjaolu, et hra Türrpu, kui vana generatsiooni esitaja, ei ole heliloojana peatama jäänud omaaja muusikalistele mõistetele, vaid on ajaga koos sammudes omandanud sellelt ikka midagi uut ja selle värsked elemendid ka oma loomingusse poiminud. Selles mõttes on eriti nimetamise väärt tema viimastel aastatel loodud meeskoori laulud, milles on palju meeleolu ning harmoonilist värskust.

Kui siia veel juure lisada, et kõigi selle mitmekülgse töö kõrval on hra Türrpu üle 30-ne aasta vahetpidamata töötanud Tallinna keskkoolides laulu- ja muusikaõpetajana, siis alles saame õige pildi, kui võrd töörikas on olnud lugupeetud jubilaari elu ja kui kurnav ning väsitav on olnud tehtud töö.

Kuid vaatamata sellele ja mitte just kõige paremale tervisele, läheb jubilaar vastu oma elu seitsmendale aastakümnele täis energiat ja töötahet, mis laseb loota, et ta oma senise töötulemusi meie maa muusikakultuuri rikastamise alal veel rohkel määral täiendab. Sellepärast ei ole 60-es sünnipäev meie jubilaarile mitte lihtsaks puhkepäevaks, vaid tõsiseks aupäevaks, mil ta võib sügava rahuldustundega tagasi vaadata oma möödunud tegevusele ja selle viljast rõõmu maitsta.

Soovime omalt poolt lugupeetud jubilaarile tema aupäeva puhul südamest õnne ja püsivat jõudu senise viljaka töö jätkamiseks meie muusikapõllul veel paljuiks aastaiks.

* * *

Konstantin Türrpu 60.-a. sünnipäeval,

1. augustil, kavatsesvad need eesti ja saksa lauluseltsid, kus jubilaar on koorijuhatajaks, samuti ka Eesti Lauljate Liit, kelle nõukogu liikmeks ja juhatuse esimehiks on hra Türrpu, jubilaari tema aupäeva puhul tervitada.

Jubilaari elutöö nii heliloojana, koorijuhina, kui ka meie muusikaelu organiseerijana on aga olnud terve meie muusikalise seltskonna teenistuses ja väärrib sellasena ka terve seltskonna austust.

Et seltskonnale võimaldada oma austust jubilaari vastu avaldada, kavatses Lauljate Liit korraldada „Estoonia“ kontsertsaalis piduliku kontserdi hra Türrpu helitöödest. Kontserdist palutakse osavõtma Lauljate Liidu liikmeiks olevad Tallinna laulukoorid ja need kohalikud saksa laulukoorid, mille juhatajaks on jubilaar.

Kuna tegelik juubelpäev on suvel, mil igasuguste kontsertide korraldamine võimatu, tuleb nimetatud pidulik kontsert korraldamisele hooaja algul.

Mõnda laulu minevikust Läänemaal.

(Läänemaa 3. laulupeo puhul.) — Harry S-nn.

I.

Lühike ülevaade laulu edenemisest Haapsalus.

Laulmine Haapsalus algas vast lossikiriku ehitusega peale, kui katoliiklased — vaimulikud, kiriku-teenistuses olles, laulsid. Luteriusu tulekul muutus aga laulmine kirikus koguduse asjaks. Orelimängu oli lossikirikus esimest korda 1658. a. kuulda, kuna linnakirik orelil 1683. a. omas. 1812. kinkis keegi Riesenkauf kirikule 4 pasunat, kusjuures siis väikene koor moodustati, mis suurtel pühadel jumalateenistust ilustas. Mainitud pasunakoori kaotas aga tolleaegne kohalik kirikuõpetaja Rödder 1878. a. kirikust ära. Põhjuseks oli nimelt see, et mängijad jutluse ajal, tol korral olevasse n. n. „Messer'i“ kõrtsis pead parandanas ja keha kinnitamas käisid. 1813. a. asutas keegi Gottlieb Ernst, kes Napoleoni sõjaväest ära oli jooksnud, esimese keelpillide koori.

1840. a. sees mängivad Haapsalus suvel juba väljastpoolt palgatud muusikandid.

Esimene laulukoor, nimelt saksa meeste laulukoor asutati 1860. a. ning 1862. a. moodustati vennastekoguduse misjonäär Voulair'i poolt kohaliste sakste segakoor. 1865. a. asutati tolleaegse vaestemaja ülevaataja Mähle poolt eesti laulukoor, kus, nagu räägitakse, 7 nädalat ühte laulu harjutati, enne kui ta ette lauldi. 1878. a. asutatakse kirikuõpetaja Rödderi poolt laulukoor, millega koorijuhataja Rothberg toimis. Lauldi peaaesjalikult vaimulikke laule, milledega kirikus esineti. Vest 1886. aastast õpetatakse juha ka ilmalikke, tolleaegse kooliõpetaja Kikajoni juhatusel. Vahepeal vaikus laul, kuni 1893. aastani, kus Haapsalu tuntud seltskonnategelane August Tamberg laulukoori asutas. Mainitud 1893. a. asutatud laulukoor võitis Pärnumaa laulupeol 1900. a. — 2. auhinna.

Pasunakoor, kui niisugune, asutati alles 1892. aastal, härra Mäe eestvõttel, 1896. a. asutab kohalik tuletõrje selts omale sarnase, mis seniajani tegutsenud on.

Kuude eest asutatud mängu- ja lauluselts „Heli“ töötab elujõuliseks ja võimsaks saada ning Haapsalu laulu-mängu arengule kaasa aidata, silmas pidades asjaolu, et asja eesotsas on silmapaistvad seltskonnategelased, kuna muusikajuhina helilooja C. Kreek toimib.

II.

Endised Läänemaa laulupeod.

Mõte Läänemaal laulupidu pidada, oli liikumas juba 1890. a. Selleaegne tegelaste ringkond, mis koosnes maal peaaesjalikult rahvakooliõpetajaist, avaldas mitmel korral selleks soovi, kuid poliitiliselt oli tarvis ära oodata parajat momenti selle mõtte teostamiseks. Sarnaseks soodsaks momendiks osutus uue keisri kroonimine 1896. a. Vahepeal, 1895. a. lehekuu 12. p., oli aga Vene siseministeeriumi poolt kinnitatud Haapsalu Eesti Karskuse Selts, „Kungla“ kes võttis laulupeo korraldamise oma peale. „Kungla“ seltsi presidendiks oli sel ajal cand. jur. K. Hellat, kes hakkas koondama koore maakonnas. Laulukooride juhatajaks kutsuti prl. Miina Hermann ja pasunakooride juhatajaks hra David Virkhaus.

K. Hellat ütleb oma ülevaates I. Läänemaa laulupeo ettevalmistuste kohta: „Kõik kaksiti mõtlemised, mis mitmesuguste raskuste pärast siin ehk seal vahest veel maad leidsid, kadusid nagu udu tuules, niipea kui preili Miina Hermann sellele laulupeole oma tuge ja abi töötas.“ Nii sai I. Läänemaa laulupidu tõsiasiaks ja peeti Haapsalus 1896. a. 24. juunil (v. k. j.).

II. Läänemaa laulupidu peeti Haapsalus 22. ja 23. juunil 1913. a. Laulupeo korraldajaks oli ka seekord „Kungla“ selts, kuid üldkooride juhatajat ei tulnud seekord läänlastel mitte enam väljastpoolt otsida, kuna kohapeal oli konservatooriumi haridusega mees hra C. Kreek, kes üldkooride juhatamise oma peale võttis. Laulupeo lauludeks olid juba ainult Eesti heliloojate tööd.

„H. T.“

Tänavused laulupeod ja laulupäevad.

Läänemaa 3. laulupidu 28. ja 29. juunil s.a. Haapsalus.

A. Kasemets.

Lauljate Liidu poolt maksuma pandud korra põhjal korraldati tänavu maakonna laulupeod Haapsalus ja Võrus, — Haapsalus 3. Läänemaa laulupidu ja Võrus Võru ning Petseri maakondade ühine laulupidu.

Läänemaa laulupidu oli küll Lauljate Liidu esialgse kava järgi ette nähtud alles 1927. a., kuid väga kaaluvatel põhjustel muudeti see kava hiljem ning võimaldati Läänemaal laulupidu korraldada tänavu suvel. Nimelt osutus tänavune aasta Läänemaa laulupeo korraldamiseks eriti soodsaks sellepärast, et Haapsalu kuurordi 100-aastase kestvuse puhul olid kavatsusel suuremad juubelpidustused. Laulupeo aja ühtlustamine kuurordi juubeliga ja juubelpidustustega töötas anda mõ-

lemile meeleolulist kui ka ainelist kasu ja oli sellest seisukohast täiesti õigustatud.

Laulupeo korraldamine oli Haapsalu Laulu- ja Muusikaseltsi „Heli“ kätes, kes Haapsalu linnavalitsuse kaasabil kandis kõik tehnilise korralduse raskused.

Suurepäraseks laulupeo kohaks on Haapsalus muistse lossi ilus aed, kus avarat pinkidega täidetud platsi piiravad külgedelt põlised puudehiiglased ja otsadest muistse lossi ja kiriku müürid, sünnitades seega just kui hiiglasaali, millel ainult lagi puudub. Selle aia idapoolse müüri vastu oli ehitatud avar laululava, mis oli leidlikult põimitud vana vaatetorni külge nii et lava tagaseinaks jäi kõrge tuultest ja vihmadest rabendatud põline paemüür. Lava ise sünnitas just kui osa sellest müürist.

Niihästi piduplats kui ka laululava, mis on ehitatud ehitusmeistri Põldotsa projekti järele, jätsid

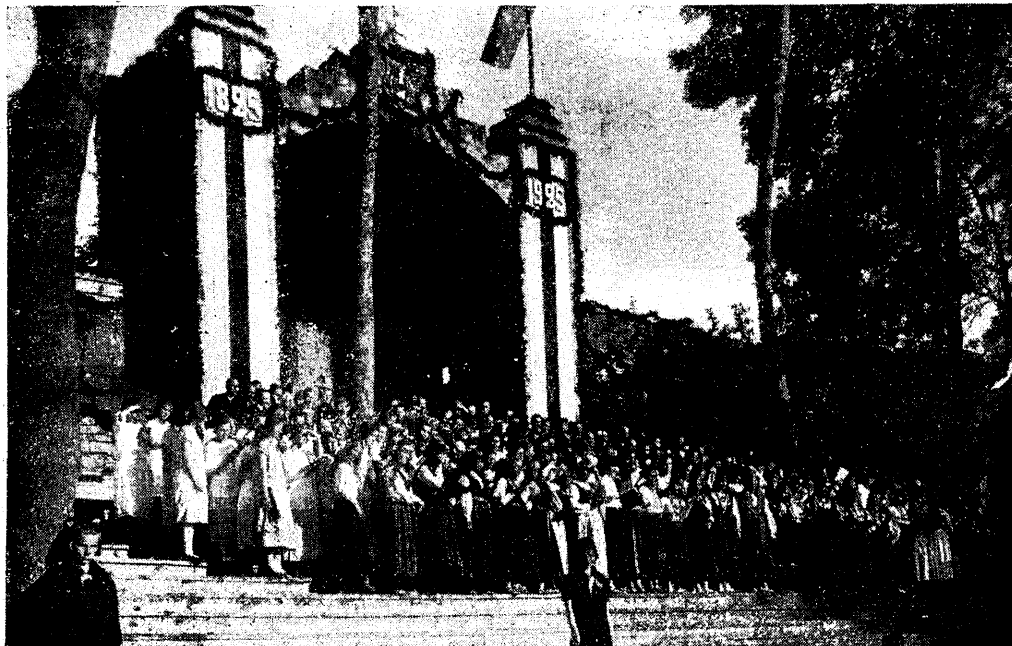
ülihea mulje. Nii üks kui teine sünnitavad kadedustäratava väärtuse muidu nii kehvale ja arhitektooniliselt näotule Haapsalule. Sellepärast peaks Haapsalu linnavalitsus neid kõige suurema hoolega hoidma ja laulupeo ajal tõsiasjana kõneldud kavatsusest — lava sügisel maha lõhkuda, — kindlasti loobuma. Sest niisuguse kauni ja tulusa ehituse lõhkumine oleks äärmiselt õnnetu samm, mille parandamine poleks tulevikus nii kerge.

Enne laulupidu oli ilm pikemat aega vilu ja vihmane. Veel reede õhtul kallas kui kapast ja tinahall taevas sundis kartma, et asi ka püha-

Helitöö ettekandjaks olid Haapsalu L.- ja M. S. „Heli“ segakoor, solistid prl. Kodres (sopraan), pr. Helila (alt), hra Laanenbek (tenor) ja hra Arder (bass) ja Haapsalu suveorkester, mida oli täiendatud mõne mängija võrra pealinnast. Juhatas hra C. Kreek.

Ettekandest kõneledes peab kohe tähendama, et „Heli“ laulukoor oli oma ülesannet tõsiselt võtnud ja hoole ning armastusega tööd tehes oma osa kindlasti kätte õppinud ja viis sellepärast selle üldjoontes kõigiti rahuloldavalt läbi.

Koori võimistest üldse rääkides, peab tähendama, et suurima puudusena tundus siin intonatsiooni

Läänemaa III. laulupidul 28. ja 29. juunil s. a. Haapsalus.

Ühendatud segakoorid laulavad C. Kreek'i juhatusel.

päevaks ei parane ja laulupidu täiesti nurja läheb, nii kui kõik jaanipäevased laulupäevad. Kuid eestlasele omase visadusega jätkasid pidukorraldajad lageda vihma all oma tööd, näod murelikud, kuid lootussädemeke südames: vast ehk lahkuvad pilved ja lakkab sadu!

Ja lakkaski. — Juba laupäeva hommikul rebenes hall pilvekangas aukliseks ja õhtuks selginevad loodeviir lasi loota, et järgmisel päeval on päikene peremees.

Ühes ilma paranemisega oli paranenud ka läänlaste meeleolu, sest laulupäeva õhtul võis juba märgata elavat liikumist muidu nii unistel Haapsalu tänavatel: päivitanud ja tervisest lõkendavad maalauljate pidulikult-tähtsad näod ja eredad, värvirikad rahvarõivad seginesid „patisakste“ kolkunud ja „blasside“ nägudega ning linnatualettidega, sünnitades kireva ja elava pildi.

Kella 9-ks õht. rutati kuursaali, kus laulupeo sissejuhatusena tuli ettekandele A. Rombergi helitöö „Kellalaul“ koorile, solistidele ja orkestrile Schilleri samanimelise luuletuse sõnadega.

ühtlusetus ja täpsuse puudumine silpide hääldamises. Intonatsiooni ühtlusetuse põhjuseks on nähtavasti see, et enamus lauljaist ei näi tundvat toonisünnitamise kunsti, mis häälele annab ümarikuse ja mahla, vaid laulavad loomuliku lahtise ja lameda häälega, mille tõttu üksikute lauljate hääled erinevad teravalt teistest selle asemel, et kokkukulada ühiseks ümarikuks häälerühmaks.

Selle tagajärjel kõlab laul haraline ja kalk, ilma sisemise soojuseta ja pehmuseta. Eriti tugevasti avaldus see puudus tenorite ja osalt ka basside juures.

Koorijuhil tuleks selle puuduse vähendamisele tõsiselt rõhku panna, mis on võimalik sellekohaste harjutuste kaudu. Samuti tuleks enam rõhku panna rütmiliselt täpsele ja selgele silpide hääldamisele ja seda koorilt järjekindlalt nõuda. Siis võib „Heli“ koor, vaatamata väikelinna kitsastele oludele, anda senistest veel paremaid muusikalisi tulemusi ja seega olla tõsiseks ergutavaks eeskujuks teistele Läänemaa kooridele.

Solistidest tuleb eriti nimetada hra Arderit meistri osas, kuid ka teised solistid olid oma ülesande kõrgusel.

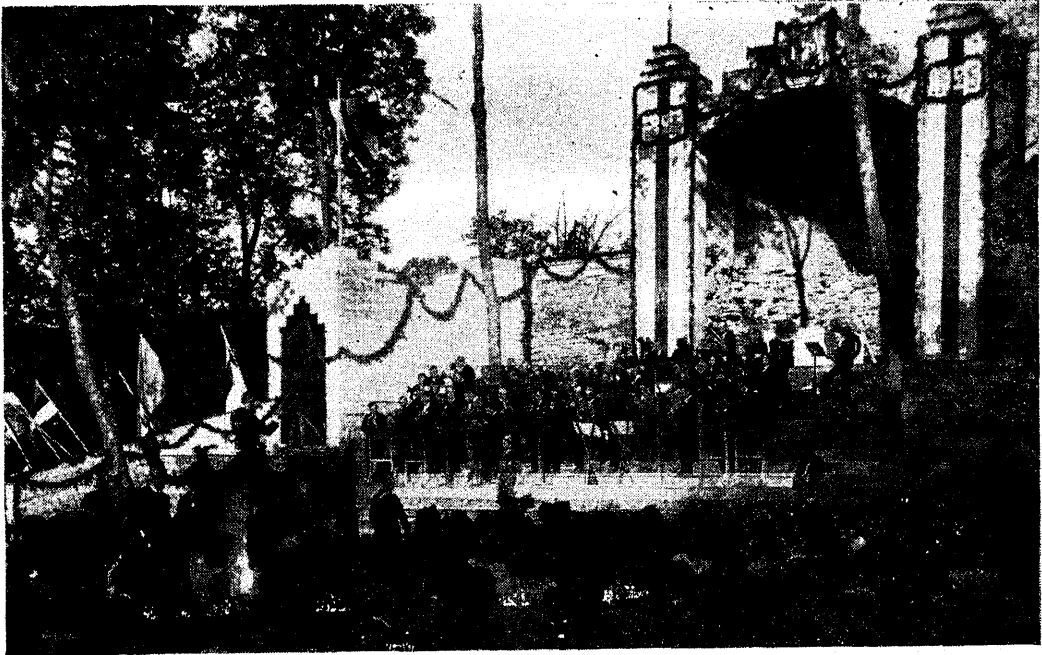
Nõrgemaks ettekande osanikuks oli küll orkester, kuid arvestades oludega, tuli sellega leppida, sest paremat polnud Haapsalus saada.

Ettekannet ja selle rahulikku kuulamist segas tuntuvalt hiljaksjääjate taktitu kolistamine kohtade otsimisel ettekande ajal, samuti ka täiskiilutud saali lämbund õhk ja halb akustika.

Kohalikkude oludega ja tingimustega arvestades võis ettekande üldise muljega täiesti rahule jääda.

rahvaga tihedalt täitunud, isegi vanade müüride servad olid inimestest kirjud.

Laulupeo, õigem küll Haapsalu juubelinädala avas Haapsalu linnaepea hra Grönberg, andes oma avamiskõnes ülevaate Haapsalu kui kuurordi tekkimisest ja arenemisest. Selle järele tervitas lauljaid ja pidulisi väga soojade sõnadega laulupeo korraldajate nimel hra P. Reikman. Edasi ütlesid tervitusi: Vabariigi Valitsuselt haridusminister H. Rahamägi, Lauljate Liidult — Liidu juhatuse liige A. Kasemets, Lääne maakonnavalitsuselt — maakonnavalitsuse esimees A. Saar, Võru linnavalitsuselt — linnaepea F. Suit,

Läänemaa III. laulupidu 28. ja 29. juunil s.a. Haapsalus. Ühendatud pasunakoored mängivad J. Reintam'i juhatusel.

Esimesel pidupäeval — pühapäev, 28. juunil — oli ilm täiesti selge, kuigi veidi tuulene. Kaua nägematu särav päike meelitas juba varahommikul inimesed tänavatele kuulama esimesi pidutervitusi lossikiriku tornis mängivalt pasunakoorigilt. Samaks ajaks — kella 6-ks — kogusid laulukoorid piduplatsile esimesele üldproovile, kus hra Kreek kuni kella 11-ni kokkulaulu harjutas.

Pidu ise algas kell 2 p. l. tegelaste rongikäiguga ühisgümnaasiumi õuelt lossiaeda. Pika rongina sammusid lauljad muusika saatel läbi linna, iga koor oma lipuga. Meeldivat pilti pakus Lihula koor oma ilusate rahvariitidega ja rikkalikude kaelaetetega naislauljail. Ka teistes koorides oli näha rohkesti rahvariitideid, eriti Kullamaa ja Tallinna „Raudami“ kooridel.

Üldse oli rongis 21 koori, ligi tuhande tegelasega. Seega oli, hoolimata poristest ja põhjatutest teedest, ligi 2/3 kõigist ülesantud tegelastest peole ilmunud.

Kell 4 asusid lauljad laululavale, täites selle pea-aegu tervelt. Vahepeal olid ka kuulajate kohad

Viljandi linnavalitsuselt — dr. J. Vares ja teised. Traaditeel olid tervitusi saatnud: siseminister K. Einbund, sõjaminister J. Soots, Eesti linnaepea, Eesti maakondade liit, Tartu linnavalitsus, Narva linnavalitsus, Kuresaare linnavalitsus, Tallinna linnaepea A. Uesson, Pärnu linnaepea J. Kask, K. Türrpu, A. Läte, Miina Herman, Jaan Tõnisson, Läti saadik Seskis, Türi muusikapäeva toimikond ja mitmed teised isikud ja asutused.

Terve see avamise protseduur venis kaugelt üle tunni ja oli eriti väsitav lauljatele, kel tuli terve aeg seista kõrvetava päikese käes laululaval. Sellane lauljate väsitamine enne laulmist, pikkade tervituskõnedega, millest pealegi suur enamus oli adresseeritud kuurordile, mitte laulupeole, oli halb korralduse viga, mis end laulus kätte maksis. Puht-muusikalistes huvides oleks tulnud siin laulupidu kuurordist kindlasti lahutada ja viimasele adresseeritud tervitused ja kõned, peamiselt just Haapsalu linnaepea Grönbergi protsentidest, kuupäevadest, aastaarvudest ning muda keemilise koosseisu analüüsist kubisev kõne vastaval pidulik juubeliaktusel ette kanda. Seal oleks neil

tarviline mõju olnud, kuna nad siin ainult väsitasid nii lauljaid kui ka kuulajaid.

Pikale avamisprotseduurile järgnes ühendatud kooride kontsert hra C. Kreeki juhatusel vaheldumisi ühendatud pasunakoorte ettekannetega hra J. Reintami juhatusel, mis vältas kella poole 8-ni. Lauupeo muusikalisest osast kirjutame allpool eraldi.

Vaevalt sai ühendatud kooride kontsert lõppeda, kui lossikirikus algas vaimulik kontsert Haapsalu Lauulu- ja Muusikaseitsi korraldusel, kus nimetatud seltsi segakoori ja Haapsalu suveorkestri poolt tuli ettekandele L. Cherubini „Requiem“. Requiemini ladinakeelsed sõnad olid vahetatud Dr. Schultz-Bertrami poolt eestikeele tõlgitud Mozarti Requiemini sõnadega ja seega kuulajatele arusaadavad.

Requiemini kallal oli „Heli“ koor saanud, nähtavasti, vähem tööd teha, kui „Kellalaulu“ juures, sest siin võis märgata tehnilisi vääratusi õige sageli. Ühtlasi oli hääldes tunda tugevat väsimust, mis seletatav suure jõukulatusega vastlõppenud pidukontserdil. See, kui ka vilets orkester, on põhjuseks, et Cherubini pühalik-sügava muusika võlvuvus ei suutnud pääseda täiele mõjule.

Esimene pidupäev lõppes pidusöögiga kutsutud külalistele Kuursaalis ja südaõõni vältava ilutulestikuga lossiaias, kus mängis Haapsalu suviorkester.

Teine pidupäev — esmasp., 29. juuni — oli jällegi päiksepaisteline ja ilus. Kell 11 kogunesid tegelased esimese pidupäeva eeskujul gümnaasiumi õuele, kust rongikäiguna mindi lossiaeda. Pidorong oli aga seekord märksa lühem ja hõredam eelmise päeva omast, — nähtavasti oli osa tegelasi juba peolt lahkunud. Selle tõttu oli ka laululaval enam tühja ruumi kui pühapäeval.

Väikese hiljaksjäämisega algas ühendatud kooride kontsert, hra Kreeki juhatusel, millest allpool pikemalt. Mängijate read olid aga koguni hõredaks jäänud, mis sundis isegi kahte pala eeskavast välja jätma, kuna teised õige kahvatuks jäid. Publikule teadmata põhjustel jäi ka ära hra Tago segaorkestri esinemine, kuigi see seisis eeskavas.

Üksikutest kooridest esines ainult hra V e t t i k u koor Tallinnast nelja lauluga. Kuigi see koor oli lapitud ülemaalse Noorsoo Ühenduse Tallinna osakonna Lauulukoori ja raudteelaste kultuurühingu „Raudami“ laulukoori lauljatest (osa mõlemi koori lauljaist oli pühapäeva õhtul ära sõitnud). Juhuslikus koosseisus vähe kokkulaulnud, suutis ta siiski ilmutada suurt kõlavust ja täpsust ja seega Läänemaa kooridele palju õpetlikku pakuda, eriti just koori sisemise distsipliini alal. Koor sai suure ärateenitud menu osaliseks.

Kuulajaid oli teise päeva kontserdil koguni vähe, mis seletatav vist sellega, et see peeti ajal, kus kõik haapsalulased olid oma äripäevase töö juures kinni.

Laulupidu lõppes ülevas meeleolus lauljate, tegelaste ja kuulajate vastastiku eladalauskimisega, milleks muidugi tarvitati tuntud saksa venivat „ta elagu u u d“ (rõhuga viimasel silbil!). Nähtavasti on see „elagu“ meie rahvale nii verre kulunud, et selle foneetilist eestipärasust sugugi ei märgata. Vähemalt järgmise ülemaalse lauupeo ajaks, peaks meie lauljail olema selle saksa „elagu“ asemel puhteestipärane tarvitada.

Kell kuus lahkusid viimased tegelased ja piduõõrad Haapsalust. Neid oli jaama saatma tulnud

„Heli“ laulukoor hra Kreeki'ga eesotsas ja Haapsalu tuletõrjajate seltsi pasunakoor ning tihe rahvahulk. Lauulu- ning pasunakoori helide saatel saadeti lahkujad teele ja sooviti üksteisele õnneliku jällejärgemist järgnevat kihelkonna-laulupäevadel ja järgmisel ülemaalsel lauupeol.

Teise pidupäeva hommikul korraldati kuursaalis koorijuhatajate koosolek, kust peaaegu kõik lauupeole ilmunud kooride juhatajad osa võtsid.

Pidutoimkonna poolt lahkesti pakutud kerge hommikueine juures harutati elavalt meie koorilaulu edenemisesse puutuvaid küsimusi, kusjuures pikema seletava kõnega esines Lauuljate Liidu esitajana nende ridade kirjutaja. Läbirääkimiste tulemused lubavad loota, et koorilaulu soovitavaks edenemiseks Läänemaal on täiesti rahuldavad väljavaated, eriti nüüd, kus Läänemaa laulupidu andis kooridele uut tõuget, vaimustust ja ergutust.

Lauupeo muusikalise osa

juure üle minnes, peab kohe tähendama, et see ei õnnestanud puhtmuusikalisest seisukohast vaadatud kaugelgtki mitte nii hästi, kui see oleks võinud ja pidanud õnnestama. Selleks olid mitmed suured ja mõjuvad põhjused, osalt mõeldapääsematud, osalt aga niisugused, millest oleks võinud üle saada.

Tähendasime juba eelpool, et Läänemaa laulupidu oli esialgse kava järgi ette nähtud alles 1927. a., ja et seda tähtaega muudeti Haapsalu kuurordi juubeli pärast, sooviga mõlemaid pidustusi üheskoos korraldada. Selle muudatuse tagajärjel jäi lauupeo ettevalmistuse aeg väga lühikeseks, eriti just muusikalises suhtes. Nii said lauupeo noodid valmis ja jõudsid kooridele kätte alles märtsikuul. Lauupeo eeskavas oli aga tervelt 20 laulu, neist mitmed õige rasked ja kooridele täiesti uued.

On selge, et nii lühikese ajaga, eriti veel tänavu kevade, kus halvad teed ja ilmad takistasid kooride kooskäimist, oli isegi headel ja vilunud kooridel hea tahtmise peale vaatamata raske niisugust hulka laule korralikult selgeks õppida. Läänemaa laulukoorid on aga omas suures enamuses õige nõrgad ja sellepärast käis paljudele neist see töö täiesti üle jõu. Seda võis ühendatud kooride laulmise juures selgesti märgata: iga vähegi raskema laulu juures seisis osa lauljaid täiesti kinnissuul, osa laulis küll, kuid väga aralt, kindlusetult ja ebapuhtalt, sealjuures silmadega kramplikult noodiraamatu küljes rippudes, kuna ainult võrdlemisi väikene osa üldkoorist, seal hulgas Tallinna ja Nõmme lauljad, kandva elemendi sünnitasid. Kõigi selle tagajärjel kõlas ligi tuhandeliikmeline koor enamjagu lauludes väga nõrgalt, jõuetult ja aralt. Et kooril muidu kõlavust, kindlust ja tarviliselt jõudu oli, näitasid laulud, mida kõik lauljad enam-vähem kindlasti mõistsid ja laulsid, näit. F. Saebelmani „Palve“, Dr. K. A. Hermani „Isamaa mälestus“, Miina Hermani „Enne ja nüüd“ ja „Küll oli ilus mu õieke“ ja veel mõni üksik laul. Nende laulude ettekandel oli sellepärast ka mõju, sest siin oli kooril tooni, jõudu, paenduvust ning täpsust ja koori ning juhataja vahel valitses kaunis kooskõla, kuna teiste, ja nimelt kaugelgt suurema osa laulude ettekande kohta seda öelda ei või. Sellest on tõsiselt kahju, sest lauupeo eeskava

koosnes meie heliloojate parematest ja väärtuslikumatest, kuigi laulupeo jaoks vast osalt liiga lüürilistest lauludest, mis oleks tohtinud väärida muusikaliselt küpsemat ja puhtamat ettekannet.

Kõik see jäi nüüd puudu ja laulupeo puhtmuusikalised tulemused küünlisid üldiselt vaevalt keskpärasuseni ning ühendatud kooride ettekanne jäi enamjagu lauludes kahvatuks ja mõjutuks.

Lühikesele ettevalmistusajale vaatamata oleks üldised muusikalised tulemused olnud ehk siiski märksa paremad, kui oleks tehtud kohtadel rohkesti eelproove, kus eriti nõrgemad koorid oleks saanud õpetust ja juhatast raskemate laulude õppimiseks ja laulmiseks. Siis oleks laulupidu täitnud ka oma muusika-kasvatuslist ülesannet paremini, mis just kooride suhtes on laulupeo tähtsamaks ülesandeks.

Läänemaal pole aga eelproovisid peaaegu sugugi olnud, mille osaliseks põhjuseks vihmane kevad. Mis see tähendas, oli võimalus näha laulupeo peaproovil. Terve peaproovi viitunniline väsitav töö kulus selleks, et laulusid üldjooneliselt kokku saada. Muusikaliste peensuste väljatöötamiseks ei jäänud sugugi aega. Ometi peaks peaproovid olema ainult viimase kunstilise lihvingu andmiseks, kuna kõik teised tehnilised raskused ja üksikasjad peaks lahendatama juba eelproovidel. Ainult siis suudab ühendatud kooride laul tõusta tarvilisele kunstilisele kõrgusele, ainult siis suudab laulupidu täita oma kunstilis-kasvatuslist ülesannet.

Meie oleme peamiselt esile toonud laulupeo muusikalises osas avalikuks tulnud puudused ja nõrkused, võetuna puhtmuusikalisest seisukohast. Seda oleme teinud selleks, et veel kord põhjendada seda kirjiasja, millest oleme nii mitugi korda varem kirjutanud, ja nimelt, et laulupidude hea muusikaline kordaminek on ainult siis täiesti kindlustatud, kui kooridel on tarviliselt aega laulude ettevalmistamiseks ja kui enne laulupidu tehakse nii palju eelproove, et kõik koorid suudavad juba aegsasti kõigi laulude tehnilised raskused ületada, nii et peaproovi ülesandeks jääks ainult ettekande kunstiline viimistlemine, puhtmuusikaliste peensuste ja detailide lõpulik väljatöötamine.

Nagu eespool tähendasime, oli aga Läänemaa laulupeo ettevalmistuse aeg niivõrd lühike, et sellest ei jätkunud ei laulude korralikuks selgeksõppimiseks, ei ka hädavajaliste eelproovide tegemiseks, mispärast selle muusikalised tulemused ei saanud tõusta soovitava kõrguseni.

Ent neid laulupeo korraldamisest tingitud puudusi esikohale tõstes ei taha meie sugugi eitada selle laulupeo suhtelisi positiivseid tulemusi. Koguni selle vastu peame meie erilise lugupidamisega alla kriipsutama seda suurt tahtejõudu, püsivust ja armastust, millega Läänemaa koorijuhid ja lauljad olid tööd teinud oma laulupeo suure ja raske eeskava õppimisel, saavutades sellest tööst, arvestades erakordselt lühikesele ettevalmistusajaga, väga häid tulemusi. Sest kuigi paljude laulude ettekanne ei ilmutanud täit muusikalist küpsust, olid nad üldiselt ikkagi sedavõrd hästi ära õpitud, et ükski laul ei jäänud ettekandmata ja ühegi laulu ettekande juures ei juhtunud suuremat äpardust. Sellepärast võivad Läänemaa koorijuhid ja lauljad täielise rahuldustundega tagasi vaadata oma laulupeole, sest igauks neist oli toonud sinna parima, mis ta erakordselt lühi-

kese harjutusaja juures tuua võis, ja ühiselt sünnitas see ikkagi suure vaimlise väärtuse, mis tuntuvalt aitas rikastada meie üldist muusikakultuuri. Ka oli kooridel siin võimalus mõndagi uut juure õppida, hra Kreegi asjatundlikust juhatausest mõndagi tähele panna, mis nende edaspidisele tööle võib kasulik olla. Ja sel on meie koorilaulu tasapinna tõstmisel suur tähtsus.

Peale segakooride esinesid laulupeol, nii kui see juba traditsiooniks saanud, ka ühendatud pasunakoorid hra Reintami juhatusel.

Pasunakooride esinemine on meie viimastel laulupidudel olnud ikka kõige nõrgemaks osaks. On ju meie maa pasunakooride instrumentide koosseis väga mitmekesine ja juhuline ja mänguriistad pahatihti väga viletsad, nii et nende ühendamine täiesti korralikuks ja ühtlaseks orkestriks on väga raske, kui mitte päris võimatu. Ka on mängijate võimise tasapind väga mitmekesine ja juhuline. Selle tõttu on sarnase ühendatud pasunakoori ühtlustamine ja kokkusulustamine üheainsa prooviga koguni raske. Tuleks ka siin, nii kui laulukooridegi juures, suurt rõhku panna eelproovidele, kus selle ühtlustamise tähtsam osa tuleks sooritada.

Ka Läänemaa laulupeol tulid samad asjaolud teravalt esile. Esimesel pidupäeval, kui kõik mängijad koos olid ja kaasa mängisid ka Haapsalu suveorkestri mängijad, oli ettekannete üldmulje võrdlemisi hea, kuid teisel pidupäeval jäi see koguni kahvatuks, sest osa mängijaid puudus koorist ja koor kaotas seega suure osa oma ühtlusest ning mõjust. Sellepärast jäid isegi kaks pala eeskavast, mis sisaldas ainult klassikalisi asju, koguni välja. Hra Reintam oli juhatajana vist kogemuste puudusel veidi arg ja kohmetu, muidu aga küllalt täpne ja asjalik.

Nii Läänemaa laulupeo muusikaline osa. Kuigi ta jättis lühikesele ettevalmistusajale tõttu puhtmuusikalisest seisukohast mõndagi soovida ja ei küünlisid sellele kõrgusele, mis meie praegusaja laulupidude juures tahaksime näha, suutis ta siiski tuua rohkesti värskendust, ergutust ja vaimustust Läänemaa lauljaskonda ja elustada lauluarvust kuulajais. Suudavad ka siin avalikuks tulnud puudused ja vead olla õpetuseks järgnevate laulupidude ja laulupäevade korraldamisel, siis on Läänemaa 3. laulupidu, mis oli selles maakonnas esimeseks meie iseseisvuse ajal, oma ergutava ja elustava ülesande kõigiti rahuldavalt täitnud ja selle korraldajad võivad tõsise rahuldustundega oma töö peale tagasi vaadata, pealegi kus laulupeo aineline tagajärg on kõigiti hea.

Võru-Petserimaa laulupidu.

A. Kasemets.

Teise tänavuse maakonna laulupeona peeti 4. ja 5. juulil Võrus Võru-Petserimaa ühine laulupidu. Esialgse kava järele pidi Võru ja Petersi maakondadega ühinema ka Valga maakond, et ühiselt n.n. Lõuna-Eesti laulupidu korraldada, kuid mitmesugustel põhjustel tuli Lauljate Liidu hiljem seda kava selles mõttes muuta, et Valga maakond teistest eraldati ja talle luba anti iseseisvat laulupäeva korraldada, mis ka 14. juunil sündis, (v. M-k nr. 6), kuna järjekordse maakonna laulupeo korraldamiseks ühendati Võru- ja Petersi maakonnad, sest vii-

mane ei suuda veel iseseisvat maakonna laulupidu korraldada.

Peo korraldustöid alustas juba läinud aasta sügisel ajutine toimkond, kes aga hiljem Lauljate Liidu nõusolekul oma funktsioonid üle andis Võru „Kandle“ seltsile, kui suuremale ja tugevamale kohalikele organisatsioonile ja vanemale Lauljate Liidu liikmele Võrumaal, kel ühtlasi ka head kogemused laulupidude korraldamises varematest aegadest.

Laulupeo kohaks oli „Kandle“ seltsi ilus aed, kus kaunis ruumikas ja harukordselt õnnestunud akustikaga kõlakoda, mida oli peo ajaks laiendatud tarvilise pöranda juurdeehitusega ettepoole.

Laulupeo esimene päev — laupäev, 4. juuli — oli tegelikult kooride kogumise päevaks. Iim pilvitas ja puistas mööduvate hoogudena vihma, sellepärast oli kart, et kaugema maa tagant tulejad koorid jäävad peole ilmumata. Kuid kahtlasele ilmale ja halbadele teedele vaatamata võis juba hommikust peale Võru tänavatel harilikust elavamat liikumist märgata: esimesed koorid olid juba varahommikul pärle jõudnud ja uusi tuli vahetpidamata juure, küll rongiga, hobustega, jalgratastega, autodega ja autobussidega, küll lihtsalt jala, nii kuidas keegi sai. Ja esimese üldproovi ajaks — kella 2-ks p. l. — oli juba suurem osa kooridest kohal.

Kell 5 p. l. algas esimene kontsert „Kandle“ aias. Tegelasel kui ka publik kogunesid visalt, sest saibast vihma.

Esimese päeva kavas, mis oli mõeldud sissejuhatusena pühapäevasele pärispeole, olid 1) Võru asjaarmastajate ja 7. rügemendi ühendatud pasunakooride mäng, 2) üksikute kooride esinemised, 3) „Kandle“ suvise sümfonia orkestri ettekanded ja 4) kolm laulu ühendatud segakooridelt.

Võru laulupidu erines teistest selle poolest, et siin ei olnud harilikku ühendatud pasunakooride mängu eeskavas. Nähtavasti on sõjaaeg sealsed varematal aegadel kuulsad ja rohkearvulised pasunakoored täiesti hävitanud, sest laulpeo toimkonna sellekohase üleskute peale ei ole tulnud peaaegu ühtegi ülesandmist. Nende aset täitis laulpeol Võru asjaarmastajate ja Võru linnas asuva 7. rügemendi ühendatud pasunakoore.

Puht-muusikalisest seisukohast võetuna oli see laulpeole ainult kasuks, sest mõlemate nimetatud orkestrite juhatajaks on hra E. D. Tamm, kes on osava juhina oma kooride mänguuskuse tõstnud muusikaliselt kõrgele tasapinnale. Orkestri ettekanded said täiesti ärateenitud menu osalisteks.

Pasunakoori ettekannetele järgnes üksikute laulukoore esinemine. Esimesena esines Vaabina sgk. hra Ottani juhatusel kahe lauluga. Arvuliselt väike koor ilmutas rohkelt püüdu dünaamiliste peensuste väljendamises, mida harilikult külakooride juures harva märgata. See tõendab, et juhatajal hra Ottanil on sisemist muusikalist tunnet, mis tarviliku enesetäiendamise juures lubab eelistada veel paremaid muusikalisi tulemusi. Et viimast vaja, selgus muu seas, näiteks, sellest, et hra Ottan ei mõista laulu tempot õieti tabada, mis muusikaliselt väga tähtis. (M. Lüdigi „Laevniku“ tempo oli märksa kiirem nõuetavast!)

Teisena esines Kärgula sgk. hra Villemsoni juhatusel Dr. K. A. Hermani lauluga „Kodu ja keel.“ Ettekandeks valitud laul oli tasakaalus ja iseloomustav koori võimistele.

Järgnes Liinamae sgk. hra Pakleri juhatusel õige täpse lauluga.

Nursi sgk. pr. Puru juhatusel esines kahe lauluga, millest eriti Mesiäse soomelaadiline „Kevad on“ ilmutas head koori kokkulaulu ja kergust. Pisut enam paenduvust ja sisemist hoogu aina suurendaks selle koori seniseid tulemusi.

Sooja vastuvõtu osaliseks sai Rõuge õpetajate kahekordne kvartett (juh. hra Silo), — ainus meeskoor sellel laulpeol, — üllatades maa oludega võrreldes ilusate ja sobivate hääldetega ning tunderikka ettekandega (Kromeri „Kodumaale“ ja A. Läte „Kodu“).

Viimasena esines perekas „Raudami“ sgk. Tallinnast hra P. Laja juhatusel, näidates maakooredele ja -juhtidele hästi distsiplineeritud ja viimistletud laulu, millest need võisid mõndagi õppida. Suurtest linnadest kaugel asuvatel maakoorigel ja -juhtidel on sageli aastate viisi võimata kuulda head koori, sellepärast on nende (praegusel puhul „Randami“ koori) esinemisel maakonna laulupidudel väga suur muusika-kasvatusline tähtsus, mispärast seda tuleb kõigest südamest tervitada. Kooril oli väga suur edu.

Seega olid üksikute kooride ettekanded läbi. Järgnesid Võru väikeste suveorkestri ettekanded, mida tähelepanelikult kuulati.

Esimene pidupäev lõppes kolme lauluga ühendatud segakooridelt hra M. Lüdigi juhatusel. Kuulajaid oli esimesel päeval koguni vähe.

Teine pidupäev algas pasunakooride mänguga kiriku ja „Kandle“ tornidest kell ½8 hommikul. Pasunakooride hüüded olid ühtlasi lauljatele kutseks ilmunud üldproovile. Kuid võõrastava ja täiesti lubamatu nähtusena sündis lauljate kogumine äärmise loidusega, nii et proovi saadi alustada ligi kaks tundi määratud ajast hiljem, kusiures paljud lauljad jäidki lavale ilmumata. Edaspidistel laulupidudel tuleb selle lubamatu nähtuse kõrvaldamiseks, mis peaaegu igal laulpeol suuremal või vähemal määral kordub, mõjuvaid abinõusid leida.

Pidu ise algas ¼4 lauljate rongikäiguga linna-puiestikust läbi linna „Kandle“ aeda. Teel peatati maakonnavalitsuse ees, kus tegelasi tervitas maakonnavalitsuse esimees hra A. Kohver, ja linnavalitsuse ees, kus sooje tervitusi ütles linnapea hra Fr. Suit.

Iluksa ilma tõttu, mis juba hommikust peale korraldajaid ja tegelasi üleva meeleoluga täitis, olid kõik tänava ääred, kust pidurong läbi liikus, rahvaga tihedalt täidetud.

Kell 4 p. l. avas laulpeo selle toimkonna nimel hra F. Suit, toonitades oma avamiskõnes seda suurt tähtsust, mis laulpeod on omanud meie rahvus-kultuurilises arenemisloos ja mis samal ajal on täita ka käesoleval Võru-Petserimaa ühisel laulpeol, ning tervitas laulpeo korraldajate nimel kõiki tegelasi ja pidulisi.

Avamiskõne lõpul lauldi ühiselt riigihümni.

Sellele järgnesid suusõnalised tervitused seitsme asutuse esitajalt: Lauljate Liidu nimel tervitas nende ridade kirjutaja, Petseri haridusseltsi nimel selle esimees ine.

Telegraafi teel olid tervitusi saatnud mitmed isikud ja asutused, teiste seas siseminister Einbun, haridusminister Rahamägi, kohtuminister Gabriel, põllutöminister Kerem ja teised.

Tervitused lõppenud algas ühendatud kooride kontsert hrade M. Lüdigi (Tallinnast) ja J. Karheidingi (Räpinast) juhatusel. Eeskavadel oli märgitud veel kolmas juhataja — hra K. Pütsep (Võrust), kuid raske haiguse tõttu ei saanud viinane neid kohuseid täita.

Vastandina Läänemaa laulupeole, kus eeskava koosnes 20-st võrdlemisi raskest laulust, oli Võru-Petserimaa laulupeo eeskavas ainult 12 segakoori laulu; neist olid pooleld uemad laulud: J. Aaviku „Teretus“ ja „Üles“, M. Saare „Kena kevade“ ja „Oh kodumaa“, A. Kappi „Pühendan sind looks ja lauluks“ ja K. Pütsepa „Arka üles“, kuna teise poole sünnitasid laulud, mis juba kümned aastad meie kooride eeskavades seisnud, nimelt K. A. Hermanni „Vanemuine“ ja „Isamaa ilu hoieldes“, Miina Hermanni „Tule koju“ ja „Ei saa mitte vaiki olla“, A. Lähte „Laul rõõmule“ ja M. Lüdi „Koit.“

J. Karheiding.

Juhatas 5. juulil s. a. Võru-Petserimaa laulupeol ühendatud koore.

Sellase eeskava kokkuseadmisel oli muidugi silmas peetud Võru-, eriti aga Petserimaa kooride võrdlemisi madalat tasapinda, ja sellest seisukohast võib laulude valikuga üldiselt nõus olla, kuigi põhinõuetel on soovitatav, et laulupeod aitaks kaasa peale üldise laulu edendamise ka kooride repertuaari rikastamisele uute laulude eeskavasse paigutamise läbi. Sest peaasjalikult just laulupidude kaudu ongi meie heliloojate laulud rahva hulka kantud ja uute laulude levitamiseks tuleks, loomulikult, sedasama abinõu tarvitada. On ju paljudel kooridel ja juhatajatel ainult laulupidudel võimalus uute laulude ettekannet kuulda ja nende iluga enam-vähem õigest küljest tutvuneda. Kuid uute laulude õppimine nõuab, muidugi, kooridelt palju rohkem vaeva ja tööd, kui vanade, ammu tuntud ja kergete laulude kordamine. Nagu juba varem oleme tähendanud, ei suudaks seda paljud koorid omal jõul mitte, vaid neile tuleks põhjalikku ja süstemaatlikku juhatast anda instrueerimiste ja eelproovide kaudu.

On aga kooride üldine tasapind väga madal ja ei kavatseta mitte sellaiseid instrueerimisi ning eelharjutusi küllalt korralikult ja põhjalikult teha, siis on muidugi parem, kui eeskava koosneb kergematest ja varem tuntud lauludest. Sest puht-muusikaliste tule-

muste seisukohast tuleb lihtsa laulu head ettekannet ikkagi paremaks pidada, kui muusikaliselt suureväärtusliku laulu vaevalist ja ebamuusikalist „maha-laulmist“.

Võru-Petserimaa laulupeo eeskava kokkuseadmisel oli tarvitatud kuldset keskteed ja selles vanematele kui ka uuematele lauludele antud ühesuurune osa ning seega kooridele ainult 6—7 uemat ja raskemat laulu õppida jäetud, kuna ülejäänud laulud olid niivõrd lihtsad ja üldiselt tuntud, et nende õppimine ei võinud isegi nõrgematelt kooridelt kuigi palju vaeva nõuda.

Kõik see lubas loota, et Võru-Petserimaa laulupeol saab kuulda täiesti küpset ja muusikaliselt hästi viimistletud ettekannet, ja seda enam, et laulupeo üldjuhtideks olid õige varakult valitud kaks oma maakonna meest — hrad Pütsep ja Karheiding —, kellel oli väga kerge korraldada kohtadel tarviline hulk eelproove, et eriti eeskava raskemat osa muusikaliselt põhjalikult välja töötada.

Kuid juba laupäevane peaproov sünnitas pettumuse, mis oli seda tuntavam, et ülalnimetatud lootus oli rajatud nii loomulikkudele eeldustele. Peaproovil selgus, et eeskavasse võetud üksikud uemad ja raskemad laulud ei tahtnud kuidagi kokku minna, sest üldjuhul polnud kohtadel peaaegu ühtegi eelproovi teinud. Hra Karheiding olla ainult paari oma ümbruskonna koori juures käinud, kuna hra Pütsep vältava haiguse pärast juba mõne kuu eest asjast täiesti eemale jäi ja tema asemele viimasel silmapilgul enne laulupidu hra Lüdig Tallinnast kutsuti. Ja tagajärg oli see, et peaproovid, mis oleks pidanud olema ainult viimase lihvingu ja muusikalise viimistluse andmiseks, kulusid tervelt selleks, et kuidagi üle saada jämedatest vigadest, suuremaid puudusi „suure luuaga“ siluda ja koori kuidagi moodi „kokkuajada.“ Ja mitmest jämedast veast, näit. järsu modulatsioonide koht Aaviku „Teretuses“, ei saadudki lahti, vaatamata väsitavale pingutusele, sest need olid laulijatele „verre kulunud.“

Õigel ajal korraldatud eelproovidel oleks aga olnud kerge neid ära hoida või kõrvaldada. Nüüd aga sõitsid koorid samade vigadega koju tagasi, milledega nad laulupeole tulid, — tähendab, laulupidu ei suutnud kooride arendamiseks pea midagi teha. Ometi peaks see olema ilheks tähtsamaks laulupeo ülesandeks, nii kui meie sellest juba palju kordi oleme kirjutanud.

Meie ei taha selle eest vastutavaks teha ei laulukoore, ei ka laulupeo korraldajaid. Laulukoorid olid oma võimise ja oskuse kohaselt kõik teinud, et vääriks laululavale ilmuda. Pidu tehnilise külje korraldajad neid nende töös aidata ei saanud. Küll aga oleks pidanud seda tegema laulupeo üldjuhul, sest nemad on ju vastutavad laulupeo kunstilise külje eest. Eriti oleks pidanud seda tegema hra Karheiding, kes oli juba ammu üldjuhiks valitud. Kui noor ja algaja juhataja oleks ta peale puht-muusikaliste huvide ka oma isiklikkudes huvides pidanud põhjalikude eelproovide abil selle eest hoolt kandma, et esimest korda tema juhataja olevale suuremale laulupeole ilmuks hästi ettevalmistatud koorid, et kõik laulupeole ilmuvad koorid õpiks laulupeo võrdlemisi kerge eeskava võimalikult hästi ära ja et laulupeo muusikaline tulemus hea oleks.

Seda ta aga, kahjuks, polnud teinud. Ja hra Lüdig, keda kutsuti juhatajaks veidi aega enne laulupidu, ei jõudnud siin ka enam midagi teha. See maksis end laulupeol kätte. Eeskava esimeses jaos, kuhu olid paigutatud uemad ja raskemad laulud, oli juha-

tajatel küllalt tegemist, et laulud üldjoontes läbi läheks. Ettekande kunstiline külg jäi sealjuures täiesti tahaplaanile, sest et seda ei jõutud peaproovil, millele ainult osa lauljaid ilmus, üldse puudutada. Selle tagajärjel jäi ettekande üldine mulje koguni nõrgaks ja selle muusikaline mõju kahvatuks. Märksa parem oli juba eeskava lõpuosa, kuhu olid koondatud kõik lihtsamad ja varem tuntud laulud. Siin olid kõik lauljad enam-vähem kodus ja kooril oli kõla, tooni, hoogu ja paenduvust ning ettekande üldmulje koguni rahuldav, nii et igat laulu tuli kuulajate soovil korrata, kuna esimese osa lauludest ei saanud ükski selle osaliseks.

Peale segakoori laulude oli eeskavas veel neli meeskoori laulu, kuid need jäid ettekanamata, sest laulupeole oli ilmunud ainult kümnekond meeskoori lauljat.

Eeskava keskmises osas esinesid ühendatud pasunakoorid hra E. Tamme juhatusel samasuguse eduga, kui laulupeo esimesel päeval.

Laulupidu lõppes hra J. A. S. on i lõpusõnaga ja traditsiooniliste vastamisi „nad elagu“ laulmisega.

Kuigi laulupidu jättis muusikalisest küljest mõndagi soovida, eriti eeskava esimeses osas, tõi ta ikkagi rohkesti uut muusikalist värskendust, äratust ja vaimustust Võru- ja Petserimaa muusikaella, mida kui värsket verd vajavad meie laulukoorid oma aatelisteks tööks. Ja selles mõttes võib seda laulupidu täiesti kordalainuks pidada ja tema tulemustega rahule jääda ning soovida, et laulupeolt kaasavõetud värskendus ja vaimustus nii pea ei kustuks, vaid et ta oma jagu kaasaaitaks meie laulukultuuri arenemisele ja edenemisele.

Lõpuku peame tähendama, et kui oleme laulupeo muusikalise osa üle arvustavalt kirjutanud, siis ei ole meie seda teinud selleks, et kedagi „maha teha“ või kellegi tööd alahinnata. Koguni selle vastu, hindame meie kõrgelt iga tegelase (ka nende, kellest oleme arvustavalt kirjutanud) töö positiivseid külgi, mis on sihitud meie rahva muusikakultuuri tõstmiseks. Kui meie siiski oleme ühteist nähtust arvustavalt puudutanud, siis oleme seda teinud ainult selleks, et valgustada neid puudusi ja vigu, mis takistavad meie suurimaid muusikalisi ettevõtteid — laulupidusid — areneda tõsisteks muusika-kultuurilisteks suursündmusteks, et sel teel nende vigade kordumist tulevikus ära hoida. Selleks kohustavad meid need suured ülesanded, mis meie oleme endi peale võtnud, — selleks kohustab meid meie rahva muusikaline edu.

Tahaks veel tähendada, et pidu tehniline korraldus oli kõigiti hea, mida tuleb pidu korraldajate teeneks pidada. Eriti mugavalt oli korraldatud külaliste vastuvõtmine ja nende heaolu eest väga hoolikalt muretsetud. Teiste korraldajate hulgas tahaks siin eriti nimetada „Kungla“ esimeest hra R. A. t s e p a t ja Võru linnapead hra S. u i t t i, kelle korraldavaid käsi ja sõbralikkust jätkus igale poole juhtima, korraldama ja elustama.

Põltsamaa VI. laulupäev.

(Meie erikirjasaatjalt.)

peeti ära 24. mail s. a. Põltsamaa ühiskõhnamuuseumi ilusas pargis, kus laululavaks tarvitati kooli verand. Kulude kokkuhooldmise mõttes oli see tarvilik.

Omalajal on laul Põltsamaal õige võimsalt kõlalnud. Ja see on annud ka positiivseid tagajärgi. Mitmed meie muusikategelased on saanud siit ergutust oma edaspidisele tegevusele (E. Hirschelmann, Dr. Hermann). Põltsamaa lauljad on omandanud esi-

mesi auhindu laulupidudel, ja juba esimene Põltsamaa laulukoor võitis Eesti koorilaulu arenemise algul üldist tähelepanu ka väljaspool oma kihelkonna piire. Ka on siin kõlanud esimest korda Eestis eestikeelsetele sõnadele loodud laulud (1841. a.).

Põltsamaa vanemate laulu- ja muusikategelaste Vilberg, E. Hirschelmann, Dr. Hermann, Tõnu hulgas on terve rida üldiselt tuntud nimesid: Martin Omel, Mein j. t.

Viimase paarilkümnel aastal oldi aga vanadele loorberitele puhkama jäänud ja selle tõttu võis märgata laulus suurt tagasiminekut. Tegutsesi küll, kuid organiseerimatult.

Alles viimaseil aastail saadi nii kaugele, et Põltsamaale asutati kohalikkude õpetajate eestvõttel korralik Laulu- ja muusikaselts („Leelo“), kes tõsiselt ja järjekindlusega asus laulu arendamisele. Peale muu on „Leelo“ korraldanud kaks kohalist laulupäeva (1924. ja 1925. a.), et laulukoore, mis 8. ülemaalse laulupeo vaimustusel ellu ärkasid, tööle rakendada ja elu hoida.

Tänavu 24. mail korraldatud IV. Põltsamaa laulupäev algas piduliku jumalateenistusega kirikuis. Kell 2 oli rongikäik läbi alevi Vabadusplatsile, kus vabadussõjas langenute ausamba ees peatati ja langenud mälestati. Rongikäik kujunes enneolemata suureks, koosnedes lauljast (üle 500) kaitseliitlastest ja pealtvaatajatest.

Laulupeo kontsertosa algas kell ¼ 4 p. l. isamaalise kõnega kirjanik R. Kamseni poolt, kes oma kõnes eriti rõhutas laulu tähtsust Eesti elu edendamisel.

Kõnele järgnes ühendatud segakooride laul umbes 200-liikmelise koori poolt — hra K. Vervolti juhatusel. Vaheaegadel mängis puhkpillide orkester E. Grossthali juhatusel ja siis laulis ühendatud lastekoor. Lapsi oli kokku tulnud üle 300. Kava viidi üldiselt rahuloldavalt läbi, ainult R. Tobiasse „Varas“ tuli kavast välja jätta. Kuigi mõne laulu tõlgitsemisega ei saa üldkoori juhi K. Vervolti'iga ühel nõul olla (see on ju ikkagi maitse asi), peab tähendama, et lauljad jälgisid koorijuhti hästi, mis näitas, et koorijuht suutis nad paenutada oma tahte alla.

Ka aineliselt õnnestas tänavune laulupäev paremini mineva aastast, nii et seda võib kõigiti kordalainuks pidada.

Halliste kihelkonna laulupäev.

Halliste seltskondliste organisatsioonide toetusel korraldati 14. juunil endise Abja mõisa, praeguse gümnaasiumi pargis ülekihelkondline laulupäev, mis vilu ja vihmase ilma tõttu keskmiselt õnnestus.

Pidu algas kell 12 päeval, kus laulukoorid liikusid orkestri helide saatel ühise pidurongina Abja-Paluoja alevist peoplatsile, kus avamise kõne pidas endine riigikogu liige Ch. Arro. Pidukõne pidas Türi kirikuõpetaja Paul Kuusik aine üle „Miks laulab eesti rahvas?“ Huvitava kõne kuulamist segas vihm, mis kesk kõnet hakkas sadama ja inimesed varju otsima ajas.

Halbade teede ja kahtlase ilma pärast oli osa laulukoore peole ilmumata jäänud, mis üldkoori kõla nõrgendas. Üldiselt kõlasid üldkoori laulud keskmiselt, kuigi oleks tahtnud näha, et laulus oleks enam rõhku pandud muusikalistele peensus-tele, iseäranis õrnatematel kohtadel. Laulude õppimisele saadi asuda väga hilja kevade, kui juba välised tööd õppimist takistama hakkasid, ja selle-

pärast ei olnud vist kõik lauljad kõike laule küllalt selgeks jõudnud õppida. Üldkoori juhataas õpetaja Lukas.

Üksikutest kooridest, kes peol esinesid, laulsid mõned õige kenasti ja puhtalt, mis näitab, et meil ikka laulda mõistetakse, kui laulujuhatus heades kätes.

Kui mitte just väga suurte nõudmistega esineda, võib Halliste laulupäevaga peajoontes rahule jääda, sest ta oli ikkagi ümbruskonnale ergutusündmuseks, mis virgutab tegelasi ja kuulajaid kultuuritöö jätkamisele meie rahva kasuks.

Üldine sissetulek laulupäevast ulatab 160 tuhande margani, millest umbes pool jääb puhtakasuna üle ja läheb Abja põllumajandusgümnaasiumi toetuseks.

—g.

Pärnumaa muusikapäev.

Pühapäeval, 21 juunil peeti Pärnus järjekorralist muusikapäeva, seekord ainult pasunakoorige.

Juba mõnda aega enne muusikapäeva olid tuulised, vilud ja vihmased ilmad, sellepärast oli muusikapäeva korraldajatel tõsine põhjus karta, et madala õhurõhumise piirkond ka pidupäevaks Pärnu kohalt ei lahku. Ja nii ka oli. Pidu eelpäeval, laupäeval, 20. juunil, sadas hommikust peale vihma, nii et ühendatud pasunakoorige eelproov tuli laulupeo platsi asemel ära pidada „Endla“ saalis. Mitmed koorid olid halbade ilmade pärast hoopis ilmumata jäänud, nii et üldorkester oli märksa väiksem kui ülesandmistele järele võis oodata.

Parem polnud ilm ka pühapäeval: vihmale ei näi lõppu tulevatki. Vaatamata sellele avavad pasunakoorige muusikapäeva mänguga kirikutornest kell 7 hommikul, kuid tusase ilmaga kõlavad pasunate tervitushelid koguni nukralt.

Kell 11 algas „Endlas“ kontsert, kus esinesid ettekannetega Viljandi sõjaväeorkester, Pärnu sivi-orkester, Pärnu helikunsti seltsi laulukoor ja mõned kohalikud solistid.

Kell pool 5 kogutakse Esplanaadi platsile, kust peale kella viie liigutakse pidurongis pasunakoorige helide saatel mereäärsele laulupeo platsile. Osavõtt rongikäigust vihma tõttu koguni hõre ja leige, samuti ka ühendatud pasunakoorige kontserdist, mille avab kell 6 kohaliku põllumeeste seltsi esimees J. Lasu liihikese kõnega.

Ühendatud pasunakoorige ettekanded, mida juhatasid hrad J. Vaks ja J. Kask, õnnestusid peajoontes õige hästi. Viimastele annetati lillesid, kuna mängijad lillevihmaga üle puistati.

Üldkontserdile järgnes kooride võistlusmäng, millest võttis osa neli koori. Neist said I. auhinna Vändra ja Kilingi-Nõmme koorid, II. auhinna Sindi koor ja III. auhinna Tori koor.

Lõpusõna ütles hra A. Jürvetson, tänades kõiki muusikapäeva tegelasi ja osavõtjaid. Pidulõppes kell 9 õhtul riigihümniga.

Rõuge kihelkonna laulupäev.

21. juunil korraldati „Eesti Schveitsis“ — Rõuges esimene kohalik kihelkonna laulupäev. Ilusa ilmaga oli rahvast rohkesti kokku tulnud. Tegelasid oli ilmunud umbes 400, — 150 segakoorige ja 250 lastekoorige lauljat.

Kell 1 algas kirikus kontsert-jumalateenistus, millest osa võtsid mõlemad ühendatud koorid, orkester ja solistid, kuna piduteenistuse pidas kirikuõpetaja Viks. 7. diviisi orkester hra E. Tamme juhatusel avas kontsert-jumalateenistuse pa-

laga R. Vagneri ooperist „Tannhäuser“. Pasunate puhtad helid kajasisid kiriku võlvide all pühalikpalvelikult. R. Tobiase „Eks teie tea“ masendavat ilu ei suutnud ühendatud koorid nõrga kokkulaulu tõttu, kahjuks, mitte väljendada. Pisut paremini õnnestus juba K. A. Hermani „Troostilaul“ ühendatud lastekoorige ettekandel. Kohalike kudest asjaarmastajatest-solistidest moodustatud trio- ja üksikettekanded ei suutnud ka tarviliselt mõjuda. Mõjuva päevakohase jutluse pidas kirikuõpetaja Viks.

Pärast kontsert-jumalateenistust mindi pidurongis Rõuge mõisa kuulsasse tamme parki, kuhu oli ehitatud kõlakoda.

Kell 2 p. l. avas laulupäeva korraldava toimkonna nimel kirikuõpetaja Viks. Avamiskõnele järgnes riigihümn.

Selle järele esinesid ühendatud segakoorige hra L. Oja juhatusel, kusjuures ettekande muusikaline külg oli kaunis nõrgapoolne, sest laulud olid kooride poolt väga pealiskaudselt ära õpitud. Selle põhjuseks oli ühest küljest väga lühikene ettevalmistuse aeg (vaevalt kaks kuud), mis pealegi langes kibedale kevadisele tööajale, ja teisest küljest tõenäoliselt ka see, et kooride tööd pole kohatadel kontroleeritud ja raskustest ülesaamiseks juhatus antud. Üheainsama ühisprooviga ei suutnud üldjuhataja hra Oja, kes pealegi hulkade kaastõmbamiseks liig pehme ja kindlusetu, muidugi koorisid ühte sulutada ja peensusi väljatöötada. Edaspidistel laulupäevadel oleks küll soovitatav, et laulud oleks lauljatel märksa varem käes, sest kõige parem õppimise aeg on maakooridele ikkagi talve, ka on siis aega eelproove korraldada.

Segakoorige tuntavalt paremini laulis ühendatud lastekoorige hra Variku juhatusel. Laste värsked hääled kõlasid sulavalt ja hoorikkalt. Eriti mõjuvalt tuli kuuldavale „Kaljuvald“.

Meeldiv oli ka oma kõlava ja puhta mänguga 7. diviisi orkester hra E. Tamme juhatusel.

Eeskava teises jaos esinesid üksikud koorid, millest eriti meeldis Rõuge õpetajate väike, kuid kaunihääleline meeskoorige.

Muusikaliste ettekannete vaheaegadel kõnelesid hra A. Bachman ainest „Milleks kohustab meid riiklik iseseisvus“ ja hra Kohver ainest „Meie kultuurilisel majanduslikust edenemisest.“

Pidu lõppes hra Viksi lõpusõnaga ja tegelas-tele „nad elagu“ lauluga.

Esimese sellekohase katsena jättis Rõuge esimene laulupäev küll mõndagi soovida, eriti just muusikalisest küljest, kuid vaimustust ja hoogu andis ta siiski rohkesti, millest saame ammutada jõudu edaspidiseks tööks, samuti ka õpetust järgmistele suurettevõtete korraldamiseks. See laseb loota, et Rõuge kihelkonna teine laulupäev saab juba märksa parem ja muusikaliselt küpsem esimesest.

Rõugelane.

Türi muusikapäeva kunstiline külg.

— Juhan Aavik.

Meil on viimasel ajal kohalised muusikapäevad saanud üsna sagedateks nähtusteks ja selle üle võib muusika edenemise seisukohalt aina rõõmu tunda. Kohalised laulu- ja mängukoorige saavad neist äratust ja mõjuvat tõuet oma tööks. Kõik see viib edasi meie maalaulukoores ja tõstab nende kvaliteeti. Viimane on aga kindlaks eelduseks, et meie suuremad laulupeod kunstiliselt hästi õnnestuvad, mis on

omakorda suureks tõukejõuks meie rahvuskultuurilise aate makspanemiseks. Türi esimene muusikapäev on kõige selle kujukaks tõenduseks. Muusikapäeva toimepaneja — Türi Muusika Selts on siin tänuväärne töö ära teinud, suurtest peo korraldamise raskustest õnnelikult üle saades, ilusa eeskju annud teistele omasugustele seltsidele.

Üldlaulukoori eeskavas leidis ka raskemaid laule, nagu A. Kappi „Üles“, R. Tobias'e „Varas“ ja M. Saar'e „Laulu mõju“. Kuigi sarnaste laulude ettekanne ühendatud kooride poolt on teatavate raskustega ühenduses, (intonatsioon, rütmika jne.), ei saa siiski pooldamata jätta nende kavasse paigutamist. On tarvis kooru aeg-ajalt rakendada ka raskematele ülesannetele, et nad end treeneriks ja tõstaks oma muusikalist arusaamist ning maitset.

meil ikkagi liiga vähe — need teoseid kuulsime mineval aastal Narva ja Paide laulupidudel ning nende kordamine annab tunda, et meie peaks siin tingimata samme astuma, et suurendada ja kõrgendada meie pasunakooride omapärase repertuaari. Siin peaks Lauljate Liit appi tulema ja korraldama mingisuguse tellimise ehk võistluse, mille peale meie heliloojad tingimata reageeriks.

Mängukooride ettekanded olid mõneski palas kaunis kõlavad, kuid siiski ei tõuse nende tasapind laulukooride kõrgusele. On ju siin palju erilisi raskusi nii mänguriistade, kui ka repertuaari suhtes. Mängukooru juhataja I. diviisi kapellmeister E. Knude. Kahe pasunakoori numbris (Läte „Kuld-rannake“ ja Türipuu „Kodutalust lahkumine“) esines korneti sooloka hra Vilman sen, kes suutis

Türi I. muusikapäev 28. juunil s. a. Türiil.

Ühendatud segakoorid laulavad J. Saare juhatusel.

Siis on lihtsamate laulude ettekanne seda kergem ja kunstiküps. Seda väidet tõendasid just ka Türi muusikapäeva üldkoori ettekanded. Nii kujunes sellaste laulude esiletulek, nagu A. Lemba „Nüüd kuldne vabaduse päike“, Miina Hermann'i „Nooruse unenägu“, Saebelmanni „Kaunimad laulud“, J. Aavik'u „Oh, mis ilus“, väga mõjurikkaiks. Peale eelmaintute olid kavas veel M. Lüdigi „Sääl kord kasvab kaunis kodu“, K. A. Hermann'i „Isamaa ilu hoieldes“, J. Aavik'u „Teretus“ ja M. Hermann'i „Tuljak“. Üldlaulukoori ettekannete kogumõju oli just sellepärast tugev, et lauljad rütmiliselt hästi kontaktis olid oma juhataja Joosep Saarega, kelle energilise töö ja suure huviga andumise arvele tuleb ka kirjutada suur osa muusikapäeva kunstilisest passivast.

Üldpasunakoori eeskavas olid R. Kulli ja E. Knude säetud mitmed Eesti heliloojate lauluviisid. See on hea, et meil katsutakse ka pasunakooridele seotada midagi omapärase, kuid kahjuks on seda repertuaari

oma kena tooniga nende numbrite muusikalist tõlgitsemist tuntavalt tõsta.

Ka üksikud koorid esinesid mõningate ettekannetega, ja siin võis juba märgata peenemaid varjundeid. Paide Koolinoorsoo Ühing Joosep Saare juhatusel laulis kolm laulu (Läte „Pilvele“ ja kaks Soome laulu). Värsked, puhtad hääled ja elav ettekanne. Türi Muusika Seltsi segakoor H. Saks'i juhatusel laulis kaks Saare laulu — „Põhjaviim“ ja „Aliik“. Ka siin võis suurt asjale andumist — nii juhataja, kui lauljate suhtes rõõmuga konstateerida. Värskest häälematerjalist kõlas eriti meeldivalt tenori viis „Põhjaviimus“, mis mõjuva muusikalise tõlgitsemisega kuuldavale toodi.

Mängukooridest esines Paide Tuletõrjajate Seltsi pasunakoor J. Treumann'i juhatusel kahe numbriga. Ka siin oli head tahtmist märgata, kuid koori vähesus ja ettekantava teose (Suppé avamäng „Lunletaja ja talupoeg“) tehniline raskus

olid takistajateks selle heatahtmise mõjule pääsemisel.

Üldlaulukoori kohta peab veel tähendama, et lauljad olid oma asja juures suure tähelepanu ja andumusega ja jälgisid täpselt juhataja liigutusi. See oli sellepärast võimalik, et suurem hulk laule peast lauldi. Ka peab tunnustama, et sõnade väljarääkimine oli selge ja ühtlane. Kõik see tõstis ettekannete mõju. Võiks ju mõne laulu tempo ja tõlgitsemise suhtes üldkoori juhi J. Saar'ega lahtarvamisel olla, kuid see on, teatavas mõttes, maitse asi ja kuulub juba rohkem üksikasjaliste peensuste hulka.

Üldiselt peab konstateerima Türi muusikapäeva kunstilist kordaminekut, mis olgu peo toimepanejatele, lauljatele, mängijatele ja juhatajatele suuremaks, väärilisemaks tasuks ja õhutajaks tulevases töös. Selleks soovime Türi muusikapäeva tegelastele kõige paremat edu!

Ambla laulupäev.

(Meie erikirjasaatjalt.)

Ambla kihelkonna laulupäev pidi olema esialgse kavatsuse järele jaanipäeval, 24. juunil. Kõik korraldustööd olid hoolikalt tehtud ja kuulutused ajalehtedes avaldatud, kuid korraldajate, tegelaste ja kõigi laulusõprade kurvastuseks oli jaanipäeval nii halb ilm, et pidu tuli edasi lükata, olgugi et kuulutustes oli öeldud, et pidu peetakse ära igasuguse ilmaga.

Edasilükkamine oli seekord ettevõttele õnneks, sest pühapäeval, 28. juunil oli kõigi rõõmuks ilm ootamata ilus, mispärast ka osavõtmine laulupeost kujunes väga elavaks: peole oli ilmunud 10 laulukoori umbes 350 lauljaga ja kuulajaid ligi paar tuhat. Tuldi jala, jalgratastega, hobustega, autodega, autobussidega ja isegi traktoritega.

Laulupidu algas kell 11 kontsert-jumalateenistusega kohalikus kirikus, kus oreil mängis Tallinna konservatooriumi õpilane Vörk ja ühendatud segakooride poolt kanti ette kaks laulu: Beethoveni „Jumala vägevus“ ja Tobiase „Eks teie tea“.

Kella üheks koguti Ambla vallamaja juure pidurongi ja liiguti sealt Tapa pasunakoori helide saatel laulupeo platsile, ilusale Aru vainule.

Kell 2 p. l. avas Ambla haridusseltsi abiesimees hra A. Unt laulupäeva. Järgnes terve rida tervitusi seltskonnategelaste poolt.

Tervituste järele algas laulupäeva tähtsam osa — ühendatud kooride kontsert hra Jaan Schmiederi juhatusel. Kontserdi eeskavas oli 10 laulu võrdlemisi heas valikus. Laulud kõlasid üldiselt kaunis kenasti, ainult raske-mates lauludes tundus pisut kindlusetust, mis tuli vist vähesest kokkulaulmisest. Ka oli juhatamises märgata asjata närvilikkust, mille põhjuseks oli vist ärritus.

Laulude vaheaegadel esinesid kõnedega riigikogu liige A. Tam m ja haridustegelane A. Lubi.

Pidu lõppes kell ½7 õhtul ülenatud meeleolus vastastikku eladalaskmisega, mille järele laiali mindi, hingedes ülev tunne, et Ambla kihelkonna kultuurell on loodud uusi väärtusi, mis nii pea ei kao.

Vastseliina kihelkonna II. laulupäev.

Vastseliina kihelkonna II. laulupäev peeti ära pühapäeval, 28. juunil s. a. Vastseliina ilusas puistikus, ajalooliselt kuulsal Vastseliina lossi varemete lähe-

duses. Laulupäeva korraldajad olid mures pühapäevase ilma pärast, ennustades vihma. Kuid kõikide rõõmuks ilmus ilus ilm ja päike, kallates valgest kuldkiirtena üle Vastseliina. Kella 3 p. l., millele laulupäeva algus määratud, voolab rahvamurd mõisa puistikku. Varsti kostavad ka muusikahelid laialdases, ilutsevale silmale paljupakkuvats mõisa puistikus. Pidurong, väikeste mudilas-koolilastega eesotsas sini-must-valgete lippude all, sammub peoplastsile.

Siis astub kõnetooli üldiselt lugupeetud Vastseliina seltskonnategelane, õpet. hra Undrits, tervitades kõiki pidulisi. Selle järele kõlab kuni viietuhande inimese suust riigihümn ja sellega on laulupäev avatud.

Üldise vaimustuse loob silmapilk, kus perekas, ühendatud segakoor, milles 10 üksikut koori umbes 350 lauljaga, noore energilise Vastseliina koorijuhi hra Saarniiti taktikepi löökidel esimest laulu „Troosti laul“ (K. A. Hermann) kõlada laseb.

Sama puhtalt kui esimene, kõlab ka teine laul „Palve“, millele autoriks noor koorijuht hra Saarniit ise.

Programmi esimene osa lõppes hra Ed. Tamme juhatusel esineva Võru sõjaväe orkestri mänguga, mis nagu ikka, kiiduavaldustega vastu võetakse. Eeskava teises osas ettenähtud laulud ühendatud lastekooride poolt kõlavad rahuldavalt, arvestades laste võimetega. Ühendatud meeskooride laulud kõlavad jälle hoorikkalt, eriti K. A. Hermanni „Väikese isamaale“, mida publikumi tungival soovil korratatakse. Vahepeal kõneleb hra Undrits Vastseliina laulu ja muusika arenemisest, andes sellest kujuka pildi faktiliste andmete valgustusel. Eeskava viimane osa — laulud ühendatud segakooridelt ja tervitused, — kujuneb meelivaldavaks tundmusi äratavaks silmapilguks. Selle osa laulud kõlavad kõik hästi, nende seas eriti A. Kappi „Mu süda“, M. Lüidigi „Kügelaul“ ja J. Saarniiti „Kõrs kõhiseb“.

Lõpuks tervitab laulupäeva korraldajaid, lauljaid ja kõiki pidulisi „Võru Teataja“ toimetaja A. Keller, kelle ettepanekul lauldi „Kas tunned maad“. Müri-sevalt kõlab see laul kõigi piduliste ja lauljate suust, sõjaväe orkestri saatel. Siis hakkab aega mööda piduliste pere laiali valguma, kaasa viies paremaid muljeid ja kandes hinges tänutunnet laulupäeva korraldajate, lauljate ja orkestri vastu. „V. T.“

Otepää laulupäev.

Otepää laulupäev, mis pühapäeval, 5. juulil ilusal Otepää linnamael ära peeti, läks haruldaselt ilusa ilma tõttu kõigiti hästi korda.

Laulukoore oli ilmunud kaksteistkümmend, kogusummas ligi 400 inimest. Kella 3 paiku liikus pidurong sõjaväe muusikaga eesotsas läbi alevi pidu-platsile. Varsti olid muusika- ja lalukoorid kohtadel ja kõlas vägev „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ kõigi piduliste osavõttel.

Laululava ette kaunistatud kõnetoolile ilmus varsti lugupeetud Otepää vana tegelane hra G. Vulf ja tervitas kõiki, kes ilmunud laulupeole, ja selle kordaminekuks kaasa aitavad, tähendades, et laul meie rahva keskel vanast ajast laialdaselt maad võtnud ja virgutavalt mõjunud meie rahva arenemise peale.

Järgnevad tervitused asutuste ja organisatsioonide esitajalt. Tervitus-telegrammi oli saatnud haridusminister hra Rahamägi. Vilunud juhataja hra Peikka taktikepi saatel kantakse ette peale kahe-teistkümmel laulu, mis kuulajate poolt elavate kiiduavaldustega vastu võetakse.

Sama rikkaliku kiituse osaliseks sai II-se diviisi orkester. Eriti meeldiv oli A. Läte „Kuldannake” ettekanne.

Pidukõne pidas toimetaja A. Jürgestein, kes selle peale tähendas, missugust suurt osa laulupeod meie kultuurilises, poliitilises arenemises on etendanud ja praegugi veel etendavad.

Meeleolu oli kõigil kõrgema tipuni jõudnud, nii et eeskava lõpul kuidagi lahkuda ei tahetud. Lauldi „elagu” lauljatele, mille peale viimasel vastasid — „me täname”.

Aeglaselt võetakse laululava kõrvale asetatud ilupud ja hakatakse liikuma, sest kell 8 pidi priitsimajas näitemäng algama.

Sooviti üksteisele head teed selles teadmises, et pidulik koosviibimine jälle kord kõikides isamaalist tunnet äratanud ja virgutanud.

Helme kihelkonna laulupäev.

Kihelkonna laulupäev, mis Helmes aastate jooksul kujunenud traditsiooni järele pidi olema jaanipäeval, 24. juunil, tuli ootamata halva ilma pärast 12. juuli peale edasi lükata.

Nimetatud päeval oli ilm selge ja päikesepaisteline. See meelitas ootamata palju rahvast ligidalt ja kaugele Tõrva alevisse kokku.

Kell ¼ 4 p. l. liikus pidurong, mis koosnes umbes 200 lauljast, läbi alevi põllumeeste seltsi aeda, kus kooliõpetaja hra Hiiop lühikese kõnega pidu avas, millele järgnes riigihümni laulmine ühiselt kooride ja publiku poolt. Selle järele ütlesid tervitusi mitmesuguste organisatsioonide esitajad.

Järgnes ühendatud kooride kontsert kohaliku köstri hra K. Tuvikese juhatusel, kuna teine juhataja hra J. Simm oli ilmumata jäänud.

Eeskavas olid samad laulud, mida lauldi esimesel Valgamaa laulupäeval 14. juunil, nimelt 12 ilmalikku ja 4 vaimulikku laulu. Kõik, peale ühe, eesti heliloojalilt.

Kuna suurem osa koore võttis osa ka Valgamaa laulupäevast, oli laulupäeva eeskava kahekordselt ettevalmistatud ja laulud seega võrdlemisi tugevasti selgeks õpitud. Sellepärast kõlasid peaaegu kõik laulud hoogsalt, värskest ja jõurikkalt ning ettekanne oli üksikasjades rütmiliselt täpne ja dünaamiliselt õige paenduv.

Üksikutest häalerühmadest oli eriti sopraan, osalt ka bass õige ilusa ja kõlava intonatsiooniga, kuna tenorid selle vastu õige kahvatud olid. Eriti oli see märgatav M. Saare „Põhjavaimus”, kus tenorite õrn meloodia kõlas liiga paendumatult, ja A. Läte laulus „Laul rõõmule” meeskoori osas. Mõned raskemad laulud oleks vajanud veel silumist ja põhjalikumad kokkuharjutamist, milleks oleks tulnud teha veel paar eelproovi.

Tänuavaldus.

Türi I. muusikapäeva hea kordamineku puhul loeme omaks kohuseks siinkohal muusikapäevast osavõtnud tegelastele, kui ka laulu- ja muusikakooride juhtidele kõigi nähtud töö ja vaeva eest südamlikku tänu avaldada ja püsivust edaspidiseks tööks soovida, et meie edaspidi jälle kusa-gil kokku tulla ja eesti laulu võimsalt kõlada lasta võiksime!

Türi Muusika Seltsi juhatus.

Muusikalehe tellijaile.

Pooleaasta tellijad palutakse tellimise uuendamise-ga rufata, et ajakirja saatmises vahet ei tuleks.

Kuid üldiselt võttes õnnestus laulupäeva muusika-line külg kõigiti hästi, igatahes märksa paremini, kui Valgamaa laulupäeval, ja publiku tungival soovil tuli pea kõiki laule korrata.

Hra Tuvikese juhatamine ilmutas tõsist püüdu ja hoolt ning oli tarviliselt kindel ja täpne.

Pidu lõppes elavate auavaldustega ja „elagu” laul-misega koorijuhile ja lauljaile ja jättis kõigiti hea ja ülendava mulje.

A. S-n.

K. Tuvike.

Juhatas Valgamaa ja Helme laulupäevadel ühendatud koore.

Kirjavastused.

H. R. Holdres. Laulupäeva kirjeldus saabus teisalt varem, seepärast peab Teie oma sedapuhku välja jääma.

J. F. Lehtses. Sama vastus ka Teile.

Lugejaile.

Jooksva materjali rohkuse tõttu jäävad, käesolevast numbrist välja kirjutused: „Märkused Eesti koorilaulu tekkimisest ja arenemisest” ja „Jooned Eesti muusika ajaloo!”.

Eesti Lauljate Liidu MUUSIKALEHT

algas 1925. aastaga oma teist aastakäiku.

Toimetus püüab uuel tegevusaastal, arvesse võttes läinud aastal selgunud vajadusi, Eesti muusikaelu kõigekülgselt valgustada ja selle edukale arenemisele hoogu anda. Eriti suurt tähelepanu tahab toimetus pöörda koorilaulu käsitavate küsimuste valgustamisele.

1925. aastal ilmub MUUSIKALEHT endiselt **kord kuus**, iga kuu 20. päeval, kus juures **igal numbril vähemalt 16-leheküljeline noodilisa kaasas on**. Seega saavad tellijad 1925 a. endise 6 vihu asemel **12 vikku**, kokku vähemalt **192 lhk. segakoori laule** lisana kaasas.

Et laulukooridele kättesaadavaks teha meie heliloojate paremaid laule ja seega **kergendada kontsertide** kui ka kohaliste **laulupäevade eeskavade kokkusaadmist**, otsustas Eesti Lauljate Liidu juhatus MUUSIKALEHE noodilisana annete viisi välja anda „Eesti koorilaulu antoloogiat“ nime all

„Eesti Lauluvara“,

mis sisaldab kõigi Eesti heliloojate paremaid ja lauletavamaid laule kronoloogilises järjekorras. Koguteos on kaunistatud heliloojate piltidega ja varustatud nende elulookirjeldustega ning ilmub meie paremate muusikameeste ja Eesti laulu tundjate — M. Saare C. Kreeki ja A. Kasemetsa, valikul ja toimetusel. Need nimed on paremaks tagatiseks, et MUUSIKALEHE tellijad tõesti suurevärtuslise lauluvara lehega kaasas saavad, mis aasta lõpuks ilusa koguteose moodustab.

Paralleelselt lauludele noodilisades ilmub MUUSIKALEHE teksti osas **Eesti muusika ajalugu**, mis „Antoloogia“ ülevaatlikkust märksa selgitada aitab.

MUUSIKALEHELE on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Juhan Aavik, mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, V. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Türrpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised.

MUUSIKALEHE väljaandjaks on EESTI LAULJATE LIIT.

Vastutav toimetaja ANTON KASEMETS.

Noodilisa suurenemise tõttu poole võrra, on Lauljate Liit sunnitud ka ajakirja hinda tõstma. Seega maksab MUUSIKALEHT 1925. a. ühes noodilisaga aast. 500 mk., poolaastas — 250 mk

NOODILISA hind eraldi tellides — 250 marka aastas, 125 mk. poolaastas.

Aasta tellimisi võetakse vastu ainult alates jaanuari-numbrist, samuti poolaasta tellimisi ainult kas 1. jaanuarist või 1. juulist.

MUUSIKALEHE üksik number ühes noodilisaga maksab 50 marka.

Toimetuse ja talituse aadress: TALLINN, Müürivahe uulits nr. 16.

Lauluseltsid, koorijuhid, lauljad, koolid, õpetajad ja kõik laulusõbrad — tellige „MUUSIKALEHTE“ ja soovitage seda ka teistele! Sellega toetate Teie Eesti laulu.

Muusikalehe toimetus.